



Okul Öncesi ve Müzik Öğretmeni Adaylarının Bakış Açısıyla Kapsayıcılık Değer Başlıklarının İncelenmesi

Examining the Inclusivity Value Titles from the Perspective of Pre-School and Music Pre-service Teachers'

Sayfa | 250

Beril TEKELİ YİĞİT^{ID}, Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, beril.tekeli@omu.edu.tr

Ayça KARTAL^{ID}, Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, a.kartal@alparslan.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 24.01.2023
Kabul tarihi - Accepted: 26.04.2023
Yayın tarihi - Published: 28.06.2023



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sayfa | 251

Öz. Bu çalışmada, okul öncesi ve müzik öğretmen adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik görüş ve metaforlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kapsayıcılığın değer başlıkları incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji temel alınmıştır. Ölçüt örneklem ile belirlenen çalışma grubunu Ondokuz Mayıs Üniversitesi Müzik Öğretmenliği ve Muş Alparslan Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programlarının 4. sınıfında öğrenim gören 36 öğretmen adayı oluşturmuştur. Yine araştırmanın çalışma grubu oluştururken bu öğretmen adaylarının yüksek-orta-düşük gelir düzeyleri (her bir düzey için 12 öğrenci) ve cinsiyet durumlarına (kadın ve erkek sayısı eşit olmak üzere) dikkat edilmiştir. Veri analizinde tümevarımsal içerik analizi kullanılmış, veri setleri kodlanmıştır. Araştırma sonuçlarında “kapsayıcılık” başlığı altında ele alınan kavramların öğretmen adaylarının zihinlerinde yer eden anlamları ortaya konulmuştur. Öğretmen adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına ilişkin kavram yanılgılarının olduğu (hak, sürdürülebilirlik, şiddetsizlik vb.), bu kavram yanılgılarının “kapsayıcılık” kavramının kendisinde var olan karmaşa ile ilişkili olması sebebiyle, özellikle Türk eğitim sistemi bağlamında kültürel değerler ve evrensel değerler dikkate alınarak yeniden ele alınması gerektiği önerilebilir. Bu noktada eğitim teorisyenleri, kültür, sanat ve edebiyat alanında çalışmalar yapan eğitimciler ve öğretmen yetiştiricilerle birlikte politika yapıcıların ortak bir çalışma yürütmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Kapsayıcı eğitim, Müzik eğitimi, Okul öncesi öğretmen adayı, Müzik öğretmenliği öğretmen adayı.*

Abstract. In this study, it was aimed to determine the views and metaphors of pre-school and music teacher candidates towards the value titles of inclusion. In this direction, the value titles of inclusion were analyzed. The study was based on phenomenology, one of the qualitative research methods. The study group, which was determined by criterion sampling, consisted of 36 pre-service teachers studying in the 4th grade of Ondokuz Mayıs University Music Education and Muş Alparslan University Preschool Education undergraduate programs. Again, while forming the study group of the research, attention was paid to the high-middle-low income levels of these prospective teachers (12 students for each level) and gender status (equal number of men and women). Inductive content analysis was used in data analysis and data sets were coded. In the results of the research, the meanings of the concepts under the title of "inclusion" in the minds of pre-service teachers were revealed. It can be suggested that pre-service teachers have misconceptions about the value titles of inclusion (rights, sustainability, nonviolence, etc.), and since these misconceptions are related to the complexity inherent in the concept of "inclusion" itself, it can be suggested that it should be reconsidered by taking cultural values into account, especially in the context of the Turkish education system. At this point, it can be suggested that educational theorists, educators working in the field of culture and literature, teacher trainers and policy makers should carry out a joint study.

Keywords: *Inclusive education, Music education, Pre-School pre-Service teacher, Music pre-Service teacher.*



Extended Abstract

Introduction. It can be said that it is important to determine the perceptions of prospective teachers, who are the preschool teachers of tomorrow, on this issue. When the issue is considered from the perspective of prospective music teachers, it is stated that it is important for prospective music teachers to have a good command of the unique structure and nature of the field of music, as well as having the professional competencies of a music teacher: tolerant, patient, open-minded, understanding, encouraging, supportive, problem-solving, reliable, smiling, playful, and open to innovations (Barışeri-Ahmethan & Yiğit, 2018). Therefore, it can be said that the perceptions of pre-service music teachers about these qualities, which are also related to the value headings of inclusiveness, will affect music teaching studies.

In addition, the common connections of both pre-service teachers with the music discipline and the fact that music teaching practices to be carried out in preschool cannot be considered independent from music teaching constitute the biggest reason for examining these two pre-service teachers together. As a matter of fact, in a study conducted in the literature, it is stated that there is a need for studies in which music education studies in preschool are handled together with music teaching, and in this direction, main science branches and curriculum arrangements should be made in education faculties (Fidan et al., 2020).

In this framework, the main question of the research, which aims to examine the views of preschool and music teacher candidates by taking demographic variables into consideration, is: "How are the perspectives of prospective teachers (music teachers and preschool teachers) on inclusion value topics shaped?". In this framework, the research sub-problems were expressed as follows:

What are pre-service teachers' views on the value of inclusion?

What are the metaphors of pre-service teachers about the value titles of inclusion?

Method. In this study, the perceptions of pre-service teachers about the concepts of inclusion were tried to be determined. In this framework, the research was conducted in a phenomenological design in accordance with the qualitative approach. The study group of the research consists of 36 pre-service teachers studying at Ondokuz Mayıs University Music Education and Muş Alparslan University Preschool Education. In this context, 18 students (9 female, 9 male) from Muş Alparslan University and 18 students (9 female, 9 male) from Ondokuz Mayıs University were included in the study group. The interview form developed by the researchers and metaphors were used as data collection tools. While preparing the questions in the interview form, the opinions of two experts working in the field of music education and classroom education were consulted. The questions, which were finalized after the expert opinion, were sent to the pre-service teachers via Google Forms file and the opinions of the pre-service teachers were taken. The pre-service teachers were asked to create metaphors for the concepts of inclusion and a form was prepared as "equality is like, because" and data were collected through a Google Forms file.

Results. In the first and second sub-problems of the study, pre-service teachers' views and metaphors on the value titles of inclusion were investigated. According to the results obtained, it was determined that in the opinions of the teachers about the concept of courage, pairings with self-confidence came to the fore and they expressed this concept as a kind of overcoming. In addition, pre-service teachers who saw this concept as an emotion stated that courage would be the key to standing against injustice.



Discussion and conclusion. As a reflection of these views in the metaphors of pre-service teachers, it is seen that there are similes such as "steel armor, chicken with chicks, high self-confidence, being a light in pitch darkness". It is seen that the common point of pre-service teachers in these metaphors is to take a determined stance without giving up, fearlessly. These results are also important in terms of the necessity of courage within the concepts of inclusion. The concept of "courage", which is discussed in international studies in terms of "sustaining change" (Salvador, 2019), "protecting/caring for the minority" (Ottenritter, 1998), "cultural citizenship" (Falkner & Payne, 2021), differs when national literary works are analyzed. For example, the character Muhsin Çelebi in the story "Caftan with Pink Pearl" by Ömer Seyfettin, one of the important figures of Turkish Literature, not only shows his loyalty to his homeland with "courage" but also reinforces this loyalty with concepts such as "rights" and "honesty" in inclusiveness. Therefore, it can be said that this difference, which contrasts with the literature, is related to the pre-service teachers' definition of "courage" belonging to Turkish culture. At this point, it is seen that the view of the concept of courage differs within cultural and national boundaries. In the research results, it is seen that the concept of equality is emphasized as the state of having similar rights. Pre-service teachers stated that equality can never be achieved and that it is a situation that varies according to the conditions. Again, this concept was also handled in connection with justice. In student metaphors, the analogy of a scale was used to represent justice and conditional equality was mentioned. It can be suggested that pre-service teachers have misconceptions about the concepts included in inclusion (rights, sustainability, nonviolence, etc.), and since these misconceptions are related to the complexity inherent in the concept of "inclusion" itself, it can be suggested that it should be readdressed by taking cultural values into account, especially in the context of the Turkish education system. At this point, it can be suggested that educational theorists, educators working in the field of culture and literature, teacher trainers and policy makers should carry out a joint study.



Giriş

Hak temelli yaklaşım (right-based approach) ile anılan kapsayıcı eğitim, insan hakları bildirelerinde de vurgulanan herkes için nitelikli eğitimin ön koşulu olarak görülmektedir. Öğrenciyi mevcut sisteme uyması için zorlamak yerine sistemin öğrenciyi göre şekillenmesi gerektiğine değinen sosyal model ile beslenen bir yapıya sahiptir. Ayrıca sistemin değişimine rağmen (sosyal modeli zaman zaman eleştiren) öğrenci ve ailelerinin aynı zamanda eğitimlerine devam edebilmeleri için belirli destek ya da kaynağa (terapi, yardımcı teknolojiler, yeterli gelir, olumlu tutumlar gibi) ihtiyaç duyabileceği durumları hatırlatan yani yalnızca eğitim sisteminin reformu ile değil farklı alanların (sağlık ve sosyal refah gibi), aile ve toplumun katılımını gerekli bulan ikiz parkur yaklaşımı (twin-track approach) (Stubbs, 2008) ile beslenen bu kavram genel olarak üç başlıkta özetlenmektedir.

Eğitim çerçevesinde kapsayıcılığa yönelik oluşan bakış açılarından ilki engelli bireylerin -engel türü ne olursa olsun- toplumsal yaşama dâhil edilmesine odaklanırken; diğeri engelli/özel gereksinimli bireylerin eğitim sürecine ve bu süreçte öğrencinin alacağı desteği ele almaktadır. Son olarak yalnızca okullarda verilen eğitimle sınırlı olmayan, toplumun faydasına odaklanan ve marjinal bireylerin bir topluluk olarak okullarda nasıl ifade edilip temsil edildiğine işaret eden kapsayıcı eğitim anlayışı da mevcuttur. Görüldüğü gibi eğitimde kapsayıcılık, başta engellilik ekseninde (kaynaştırma, bütünleştirme vb.) ele alınsa da ahlaki eşitlik ilkesi ile doğuştan veya sonradan sahip olunan bireysel farklılıklara sahip bireyin toplumsal yaşamda yüzleşmek zorunda kaldığı eşitsizlikler ve sahip olması gereken hakların farkında olunması gerektiğini vurgulamaktadır. O hâlde kaynaştırma ve bütünleştirme eğitiminden farklı olarak ele alınan kapsayıcı eğitim, yetişkin ya da çocuk ayırt etmeksizin eğitim ihtiyacı olan her bireyin birlikte nitelikli bir eğitim sürecine dâhil edilmeleri için uygun şartların sağlanmasını gerekli bulan bir eğitim ilkesidir (Altunoğlu, 2019; Sakız, 2021).

Gerçek bir kapsayıcı eğitimden söz edebilmek için katılımın sağlanabilmesi dolayısıyla belirli değerlerin yaşama aktarılabilmesi ya da eyleme dönüştürülebilmesi gerekmektedir. Bu noktada değer kavramının ele alınması oldukça önemlidir. Schwartz'ın (1994) "bireyin ya da diğeri sosyal varlıkların hayatına yol gösterici ilkeler olarak hizmet eden, önem düzeyleri farklılık gösteren, ilgili durumlar ötesinde arzu edilen amaçlar" (Akt. Ulusoy ve Arslan, 2019, s.3) olarak tanımladığı değerler, "davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlar" (Ulusoy ve Arslan, 2019, s.5) olarak da ifade edilmektedir. Booth ve O'Conner'ın (2012) da belirttiği gibi değerlerin, bireyin gerçekleştirdiği davranışın doğruluğunu kavrayabilmesi için eylemleri arasında ilişki kurmaya yarayan ahlaki bir argüman oluşturduğu ve aslında tüm eylemlerin destekçisi olduğu unutulmamalıdır. Bu noktada bu ilişkili konuda net olmak eğitim sürecinde başvurulacak en hızlı adım olarak görülmektedir.

"Avrupa Konseyi, Dünya Bankası, ILO (International Labour Organization/Uluslararası Çalışma Örgütü), OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development/İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı), UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization/Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) ve UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund/Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu) gibi uluslararası kuruluşların eğitim ve öğretmenlikle ilgili temel politika metinleri" ve çok sayıda ülkenin yeterlik belgeleri incelenmiştir. Bu çerçevede Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve sunulan, öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri arasında da yer alan tutum ve değerler başlığına büyük ölçüde



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.
Araştırma Makalesi / Research Paper

önem verilmektedir. Değerler başlığında öğrenciye yaklaşım, iletişim ve işbirliği, kişisel ve mesleki gelişimin yanında milli, manevi ve evrensel değerlere yönelik öğretmen yeterliklerinden oluşan bir içeriğe sahip olan (MEB, 2017) Millî Eğitim Bakanlığı'nın, değerler konusuna önem verdiği anlaşılmaktadır. Boroson'a (2017) göre, "Tüm öğrenen ve öğretmenlerin birlikte rahat edebilecekleri ortamları oluşturmak için, engeller ve fırsatlar hakkında bilgilendirilen bir yetişkin grubu oluşturma önemlidir" (Akt. Baykara-Özaydınlık, 2019). Bu noktada herkesi kapsayan bir eğitim yani kapsayıcı bir eğitim sunabilmek için öğretmen eğitiminde eşitlik, haklar, katılım, toplum, farklılığa saygı, sürdürülebilirlik, şiddetsizlik, güven, şefkat, dürüstlük, cesaret, neşe, sevgi, umut/iyimserlik ve güzellik kapsayıcılık değerlerinin (Booth & O'Conner, 2012) ele alınması ve öğretmen davranış ve eylemlerinin gerçekleşmesinden önce onlara yol sunan bu değerlere yönelik bakış açılarının incelenmesi gerekli görülmektedir.

Araştırmanın önemi ve alanyazına katkısı

Eğitimciler, öğrencilere rehber olacak değerler ile eylemler arasındaki ilişkinin önemini kavrayamadıklarında herhangi bir davranışın doğruluğunu tanımlarken zorluk yaşayabilirler. Dolayısıyla öğretmen adaylarının mesleki yaşamlarında sergileyecekleri davranış ve eylemlerini şekillendirecek bir mesleki eğitimin revize edilmesi ve kapsayıcı öğrenme ortamlarının oluşturulması bakımından kapsayıcılık değerlerine yönelik görüşlerinin tespit edilmesi önemli olabilir. Bu noktada öğretmen adaylarının kapsayıcılık değerlerine yönelik görüşlerini tespit etmek üzere çağrışımlarla bireylerin zihnindeki gizli yapıları ortaya çıkarma noktasında güçlü nitelikleri olan metaforlara (Tıkman vd., 2017) başvurulabilir. Oktay'ın (2007) da vurguladığı gibi insan yaşamının ilk yıllarında, tüm potansiyellerinin geliştirilmesi, sosyal değerlerin ve ideal insan kişiliğinin oluşturulabilmesi, eğitimdeki olumsuz sosyo-ekonomik şartlar ve cinsiyete bağlı eşitsizliklerin düzeltilebilmesi, demokratikleştirilmesi gibi (Akduman, 2016) önemli görevler üstlenen okul öncesi eğitim ile genel amatör ve mesleki olmak üzere farklı gruplara yönelik eğitim boyutlarına sahip olan ve toplumsal açıdan birey-bireylerarası-toplum-toplumlar arası anlaşma, tanışma, paylaşma, işbirliği ve bütünleştirme gibi önemli rolleri müzik eğitimi alanları kapsayıcı bir eğitim sürecinin parçasını oluşturabilir (Uçan, 2018). Bu noktada müzik ve okul öncesi öğretmeni adaylarının kapsayıcı bir eğitim anlayışını gelecekte uygulayabilmeleri adına sunulacak eğitim sürecinin şekillenmesini destekleyecek kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik bakış açılarının metaforlar aracılığıyla tespiti önemli bir adım olabilir.

Türkiye'de, müzik öğretmeni adaylarına yönelik metafor başlıklı araştırmaların genellikle öğretmenlik (Barışeri-Ahmethan ve Yiğit, 2018; Çevik-Kılıç, 2017), çalgı eğitimi (Girgin, 2019), ses (Özaydın, 2019) kavramları üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Dayı ve diğerleri'nin (2020) güzel sanatlar eğitimi bölümünde eğitimini sürdüren müzik öğretmeni adaylarının özel gereksinimli öğrencilere yönelik metaforik algılarını inceleyen çalışması kapsayıcılıkla ilişkili bir çalışma olarak görülebilir. Okul öncesi öğretmeni adaylarına yönelik metaforik algıların incelendiği çalışmalarda (2011-2021 yılları arasında) ise genel olarak drama (Onur-Sezer ve Bağçeli-Kahraman, 2021), oyun (Tok, 2018), yaratıcılık (Pekdoğan ve Kanak, 2015), çocuk edebiyatı-çocuk kitapları (Ulusoy ve Altun, 2018), çocuk, okul öncesi öğretmeni, uygulama öğretmeni, öğretmenlik programları, öğretmen (Akgün, 2016; Giren, 2015; Hacıbrahimoğlu, 2016; Özevin ve Kaya, 2020; Uysal vd. 2016), oyuncak (Yaşar ve Tekin, 2019), okul yöneticisi-velisi (Özdemir ve Orhan, 2019; Zembat vd., 2015), bilim-bilim insanı, fizik-biyoloji, kimya (Bartan, 2019; Dönmez-Usta ve Ültay, 2015; Harman ve Çökelez, 2017; Şenel ve Aslan,



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.

Araştırma Makalesi / Research Paper

2014), teknoloji (Korkmaz ve Ünsal, 2016), sanat (Serhatlıoğlu ve İpek, 2019), konularına değinildiğine rastlanmaktadır. Göçmen çocuk (Zembat vd., 2021), kaynaştırma (Kök vd., 2017), üstün yetenekli çocuk (Duran ve Dağlıoğlu, 2017), özel eğitim (Uçuş, 2016), demokrasi (İbret vd., 2018; Güder ve Yıldırım, 2014), empati ve önyargı (Akar ve Aytar, 2018) gibi konulara yönelik okul öncesi öğretmen adaylarının metaforik algılarını inceleyen kapsayıcılık konusuyla ilişkili olan araştırmalara da rastlanmaktadır. Erol-Sahillioğlu'nun (2020) okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik olumlu bakış açısına sahip oldukları ve bu eğitimi, başta eşitlik kavramı olmak üzere birleştirme, hayati ve birliktelik kavramları ile birlikte ele aldıklarını tespit edildiği araştırmasında öğretmenlerin kapsayıcı eğitim kavramına ilişkin metaforik algıları incelenmiştir. Ancak metaforlar aracılığı ile okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik görüşlerinin tespit edildiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

Dünyada ve paralelinde Türkiye'de kapsayıcı bir eğitim sisteminin gelişmesi için hem mevzuat hem de uygulamada, farklı dezavantajlı kesimlerin gereksinimleri dikkate alınarak özellikle ulusal yasalar ve uluslararası sözleşmeler tarafından kabul edilen hakların uygulamada karşılık bulabilmesi adına atılması gereken çeşitli adımlar olduğu belirtilmektedir (ERG, 2016). Bu gerekliliğin giderilmesinde atılacak önemli adımlardan biri olan öğretmen adaylarının eğitimi içerisinde araştırmanın, Türkiye'deki farklı lisans öğretmenlik programlarında öğrenim gören öğrencilerin kapsayıcılık değerlerine yönelik bakış açılarını ve ilişkili olarak bu değerlere yönelik farkındalıklarını tespit etme noktasında örnek oluşturacağı düşünülmektedir. Yükseköğretim Kurulu (2018) Öğretmen Yetiştirme Lisans Programı çerçevesinde, Kapsayıcı Eğitim dersi tüm öğretmenlik programlarına dâhil edilmiştir. Bu yönden bu araştırma, önemi bir kez daha hatırlatılan kapsayıcılık kavramına odaklı bir eğitim araştırması olması bakımından mühimdir.

Tüm bunlara ek olarak öğretmenlik programları içerisinde okul öncesi ve müzik öğretmeni öğretmen adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik algılarının birlikte incelenmesinin önemli olduğu söylenebilir. Okul öncesi öğretmen adayları açısından düşünüldüğünde, okul öncesi eğitimin ilkököl ve sonrasındaki eğitim kademelerine temel oluşturması açısından önem arz ettiği söylenebilir. Bu bağlamda okul öncesi öğretmen adaylarının sınıflarındaki uygulamalarda kapsayıcı eğitim çalışmalarına yer verirken, bu alanla ilgili değer başlıklarına yönelik algılarının tespiti ve bu noktadaki eksikliklerin giderilmesi açısından literatürdeki eksikliği giderebilir. Nitekim yapılan bir araştırmada kapsayıcı eğitimle ilgili olarak okul öncesi öğretmenlerinin bilgi eksikliklerinin olduğu ve bunun giderilmesi noktasında kapsayıcı eğitimin kapsamı ve sınırlılıkları, ilişkili ve ilişkisiz olduğu kavramlarla ilgili yeterince bilgi sahibi olmaları gerektiği ifade edilmiştir (Kahrıman-Pamuk ve Bal, 2019). Öte yandan kapsayıcı eğitim ile ilgili okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının kavram yanılgılarının olduğu, bu alanı kaynaştırma eğitimi olarak gördükleri tespit edilmiştir (Akbulut vd., 2021). Yarının okul öncesi öğretmenleri olan öğretmen adaylarının bu konudaki algılarının tespitinin önemli olduğu söylenebilir. Konuya müzik öğretmeni adayları açısından bakıldığında, müzik öğretmeni adaylarının müzik alanının kendine özgü yapısı ve doğasına hâkim olmasının yanı sıra müzik öğretmeni mesleki yeterliliklerine sahip hoşgörülü, sabırlı, açık fikirli, anlayışlı, cesaretlendirici, destekleyici, sorun çözücü, güvenilir, güler yüzlü, şakacı, yeniliklere açık bir kişilikte yetiştirilmesinin önemli olduğu belirtilmektedir (Barışeri-Ahmetan ve Yiğit, 2018). Dolayısıyla kapsayıcılık değer başlıkları ile de bağlantılı olan bu niteliklere yönelik müzik öğretmeni adaylarının algılarının, müzik öğretimi çalışmalarını etkileyeceği söylenebilir.



Ayrıca okul öncesi ve müzik öğretmen adaylarının müzik disiplini ile olan ortak bağlantıları, okul öncesinde gerçekleştirilecek müzik öğretimi uygulamalarının müzik öğretmenliğinden bağımsız düşünülmemesi, bu iki alandaki öğretmen adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik bakış açılarının görüşler ve metaforlar aracılığıyla incelenmesinin en büyük gerekçesini oluşturmaktadır. Nitekim literatürde yapılan bir araştırmada okul öncesindeki müzik eğitimi çalışmalarının müzik öğretmenliği ile birlikte ele alındığı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu, bu yönde eğitim fakültelerinde ana bilim dalları ve öğretim programı düzenlemelerinin yapılması gerektiği ifade edilmektedir (Fidan vd., 2020).

Bu çerçevede okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının görüşlerini demografik değişkenler dikkate alınarak incelenmesinin amaçlandığı araştırmanın temel sorusu: “Öğretmen (müzik öğretmeni ve okul öncesi öğretmeni) adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik bakış açıları nasıl şekillenmektedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu çerçevede araştırma alt problemleri şu şekilde ifade edilmiştir:

- Öğretmen adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik görüşleri nelerdir?
- Öğretmen adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına ilişkin metaforları nelerdir?

Yöntem

Araştırma deseni

Bu araştırmada öğretmen adaylarının kapsayıcılık kavramlarına ilişkin bakış açıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede araştırma nitel yaklaşıma uygun olarak fenomenolojik desende yürütülmüştür. Fenomenoloji araştırmalarında deneyimin altyapısı ya da cevheri belirlenmeye çalışılır ve bunların altında yatan temel yapı ya da gerçeği elde etmek için katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilir (Merriam, 2015). Bu araştırmada da kapsayıcılık kavramları fenomen olarak ele alınmış ve bu kavramlara ilişkin öğretmen adaylarının deneyimlerinden algılar araştırılmaya çalışılmıştır.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu Ondokuz Mayıs Üniversitesi Müzik Öğretmenliği ve Muş Alparslan Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliğinde öğrenim gören 36 öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Çalışma grubu ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırma sosyo ekonomik düzey açısından TÜİK 2021 verilerinde göre en düşük gelirin olduğu TRB2 (Muş, Bitlis, Van, Hakkâri) bölgesinden Muş ve Türkiye’de gelir yönünden istatistiki olarak 2021 yılında orta düzeyde olan TR83 bölgesinden (Samsun-Amasya-Tokat-Çorum) Samsun ilinde yürütülmüştür. Her iki ilde de göç verme hızı TÜİK verilerine göre sürekli artış göstermektedir. Araştırmada her iki ilin bu yönüyle farklılıkları dikkate alınmış, kapsayıcılık kavramları açısından incelenebilmesi adına bu iki il amaçlı olarak seçilmiştir. Buna göre araştırma grubu için öğretmen adaylarının dördüncü sınıfta öğrenim görmesi bir ölçüt olarak alınmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik durumlarına göre (TÜİK’in açıkladığı gelir düzeyi verileri baz alınarak) yüksek, orta ve düşük seviyede olması diğer bir ölçüt olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik durumları belirlenirken her üniversiteden her sosyo-ekonomik grup için altışar öğrenci seçilmiştir. Bu kapsamda Muş Alparslan Üniversitesi’nden seçilen 18 (9 kadın, 9 erkek) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesinden seçilen 18 (9 kadın, 9 erkek) kişi çalışma grubuna dahil edilmiştir. Çalışma grubuna ait bilgiler Şekil 1’de verilmiştir.



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öğrenci No	Cinsiyet	Üniversite	Branş	Gelir	Öğrenci No	Cinsiyet	Üniversite	Branş	Gelir
Ö1	kadın	omü	müzik eğitimi	düşük	Ö19	kadın	maun	okul öncesi	yüksek
Ö2	kadın	omü	müzik eğitimi	düşük	Ö20	kadın	maun	okul öncesi	yüksek
Ö3	erkek	omü	müzik eğitimi	yüksek	Ö21	kadın	maun	okul öncesi	yüksek
Ö4	kadın	omü	müzik eğitimi	orta	Ö22	erkek	maun	okul öncesi	yüksek
Ö5	kadın	omü	müzik eğitimi	yüksek	Ö23	erkek	maun	okul öncesi	yüksek
Ö6	kadın	omü	müzik eğitimi	düşük	Ö24	erkek	maun	okul öncesi	yüksek
Ö7	kadın	omü	müzik eğitimi	orta	Ö25	kadın	maun	okul öncesi	orta
Ö8	erkek/yabancı uy. öğ.	omü	müzik eğitimi	düşük	Ö26	kadın	maun	okul öncesi	orta
Ö9	kadın	omü	müzik eğitimi	yüksek	Ö27	kadın	maun	okul öncesi	orta
Ö10	erkek	omü	müzik eğitimi	orta	Ö28	erkek	maun	okul öncesi	orta
Ö11	kadın	omü	müzik eğitimi	yüksek	Ö29	erkek	maun	okul öncesi	orta
Ö12	erkek	omü	müzik eğitimi	yüksek	Ö30	erkek	maun	okul öncesi	orta
Ö13	erkek	omü	müzik eğitimi	orta-düşük*	Ö31	kadın	maun	okul öncesi	düşük
Ö14	erkek	omü	müzik eğitimi	orta	Ö32	kadın	maun	okul öncesi	düşük
Ö15	erkek	omü	müzik eğitimi	yüksek	Ö33	kadın	maun	okul öncesi	düşük
Ö16	erkek	omü	müzik eğitimi	orta	Ö34	erkek	maun	okul öncesi	düşük
Ö17	erkek	omü	müzik eğitimi	düşük	Ö35	erkek	maun	okul öncesi	düşük
Ö18	kadın	omü	müzik eğitimi	orta	Ö36	erkek	maun	okul öncesi	düşük

Şekil 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler



Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu ve metaforlar kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular hazırlanırken müzik eğitimi ve sınıf eğitimi alanında çalışan iki uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşü sonrası son şekli verilen sorular, Google Forms dosyası ile öğretmen adaylarına gönderilmiş ve öğretmen adaylarının görüşleri alınmıştır. Bu dosyada öğretmen adaylarına “eşitlik, haklar, katılım, toplum, farklılığa saygı, sürdürülebilirlik, şiddetsizlik, güven, şefkat, dürüstlük, cesaret, neşe, sevgi, umut/iyimserlik, güzellik” kavramları ile ilgili (her bir kavrama yönelik bir soru) “...kavramı size ne ifade etmektedir, açıklayınız” şeklinde 15 soru sorulmuştur. Bunun yanında öğretmen adaylarından kapsayıcılık kavramlarına yönelik metaforlar oluşturmaları istenmiştir. Bahsi geçen 15 kavrama yönelik (her kavrama yönelik bir metafor, toplamda 15 metafor) “eşitlik.... gibidir, çünkü....” şeklinde form hazırlanarak bir Google Forms dosyası aracılığı ile veriler toplanmıştır. Veri toplama araçlarında ele alınan kapsayıcılık kavramları, Booth ve O’Conner (2012) tarafından belirlenen 15 kavramdır. Bu kavramlar hem görüşme formu hem de metaforlarda ortak olarak kullanılmıştır. Bu kavramlar “eşitlik, haklar, katılım, toplum, farklılığa saygı, sürdürülebilirlik, şiddetsizlik, güven, şefkat, dürüstlük, cesaret, neşe, sevgi, uyum/iyimserlik, güzellik” şeklinde belirlenmiştir.

Veri toplama süreci

Araştırma için Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 06.04.2021 tarihinde izin alınmıştır (Sayı: 9255, 5/23). Alınan iznin ardından veri toplama süreci Nisan 2021-Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan görüşme formları ve metaforlar, öğretmen adayları ile Google Forms üzerinden paylaşılmış, öğretmen adaylarının görüşlerini iletmeleri istenmiştir.

Verilerin analizi ve Güvencüyulabilirlik

Veri analizinde tümevarımsal içerik analizi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizi için veriler araştırmacılar tarafından ikiye bölünmüş, veri setinin yarısı araştırmacılarından biri tarafından kodlanmış, diğer yarısı diğer araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Araştırmacılar bir araya gelerek kodlamalar üzerinde değişikliklere gitmişlerdir (Örneğin araştırmacılar tarafından “katılım” teması altında “Zorunlu/İsteğe bağlı eylemler” ve “Zorundalık” adı altında iki farklı kategori oluşturulmuştur. Veri setleri incelenirken bu kategoriler “Zorunlu/isteğe bağlı eylemler” kategorisi altında birleştirilmiştir. Yine “Şiddetsizlik” teması altında “haraba uğratmak” ve “zarar vermeme” adı altında iki farklı kategori oluşturulmuştur. Veri setleri incelenirken bu kategoriler “zarar vermeme” kategorisi altında birleştirilmiştir.). Bu değişikliklerden sonra analizlerde ortak karara varılmış, nihai tema, kategori ve kodlar oluşturulmuştur. Çalışmada tema, kategori ve kodlara yönelik öğretmen adaylarının ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Tema, kategori ve kodların ortak bir kararla oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Kodlamalar iki kez gözden geçirilmiştir. Yapılan kodlamalar, üçüncü bir uzmanın (nitel araştırma çalışmaları yürüten, sınıf eğitimi alanında doktora derecesi olan) da görüşüne sunulmuştur. Öğretmen adayları kod isimlerle ifade edilmiş, gerçek isimler kullanılmamıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 18 öğretmen adayı ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 18 öğretmen adayı ile sınırlıdır.

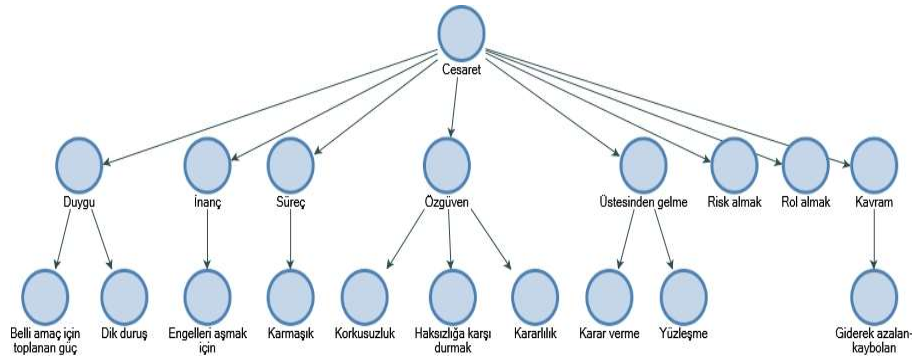
Sayfa | 260

Bulgular

Bu başlık altında araştırma sorularından elde edilen bulgular yer verilmiştir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

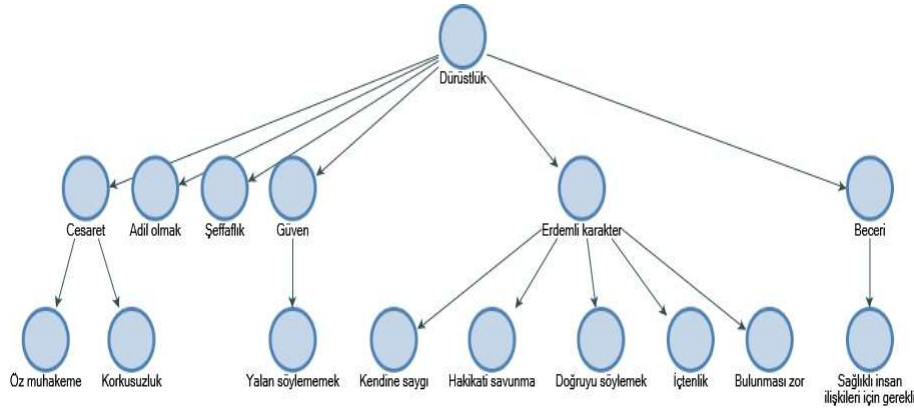
Araştırmanın birinci alt probleminde öğretmen adaylarının kapsayıcılık kavramlarına yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular incelenmiştir. Elde edilen bulgularda “Cesaret” kavramına yönelik 8, “Dürüstlük” kavramına yönelik 6, “Eşitlik” kavramına yönelik 6, “Farklılıklara Saygı” kavramına yönelik 10, “Güven” kavramına yönelik 6, “Güzellik” kavramına yönelik 6, “Haklar” kavramına yönelik 10, “Katılım” kavramına yönelik 7, “Neşe” kavramına yönelik 9, “Sevgi” kavramına yönelik 4, “Sürdürülebilirlik” kavramına yönelik 8, “Şefkat” kavramına yönelik 7, “Şiddetsizlik” temasına yönelik 11, “Toplum” temasına yönelik 8, “Umut-iyimserlik” kavramına yönelik 3 tema oluşmuştur. Elde edilen bulgular Şekil 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16’da sunulmuştur.



Şekil 2. Öğretmen adaylarının “cesaret” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “cesaret” kavramına yönelik görüşlerinde 8 tema oluşmuştur. “duygu” teması altında, “belli amaç için toplanan güç”; “özgüven” teması altında ise “korkusuzluk”, “haksızlığa karşı durmak” ve “kararlılık” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

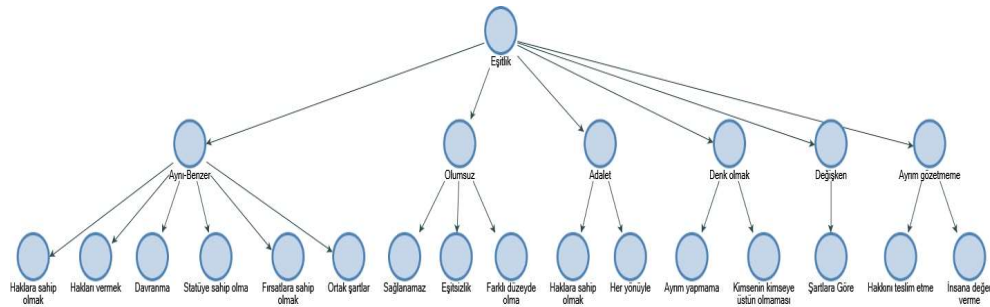
Ö19: “Cesaret korku olmayan bir duygudur. Cesaret insanın belli bir amaç için topladığı tüm gücüdür.”



Şekil 3. Öğretmen adaylarının “dürüstlük” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “dürüstlük” kavramına yönelik görüşlerinde 6 tema oluşmuştur. “erdemli karakter” teması altında “kendine saygı”, “hakikati savunma”, “doğruyu söylemek”, “içtenlik” ve “bulunması zor” kodları oluşurken; “cesaret” teması altında “öz muhakeme” ve “korkusuzluk” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

Ö17: “Dürüstlük bana Hint kumaşını ifade ediyor. Bulduğumuz çağda dürüst insanlar yetiştirebilmek, dürüst insanlar bulabilmek eskiden yaşayan büyüklerimizin söylediği gibi Hint kumaşı misali zor.”

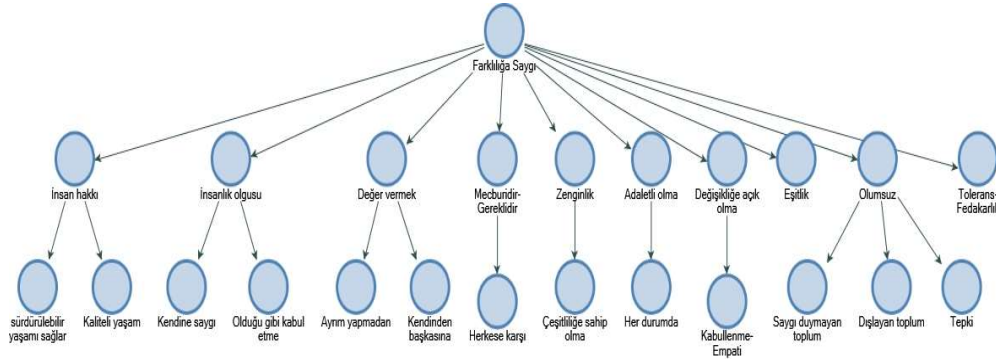


Şekil 4. Öğretmen adaylarının “eşitlik” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “eşitlik” kavramına yönelik görüşlerinde 6 tema oluşmuştur. “aynı-benzer” teması altında “haklara sahip olmak”, “hakları vermek”, “davranma” kodları oluşurken; “olumsuz” teması altında “sağlanamaz”, “eşitsizlik” ve “farklı düzeyde olma” kodları oluşmuştur. Buradaki “sağlanamaz” kodu, öğrencilerin oldukça vurguladığı, eşitliğin asla sağlanamayacağı söylemi üzerine bu şekilde ifade edilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

Ö7: “Birçok alanda kendini ortaya çıkaran bir kavram. Yani bir insanı baz alırsak şöyle diyebilirim ki din, dil, ırk gözetmeksizin bireylerin özgürlüğü ve onlara tanınan haklara her bireyin sahip olması. Örneğin herkesin yaşama hakkı var ve herkes bu konuda eşit. Tabi bazı konular örneğin cinsiyet gibi, eşitlik kavramını zedeleyebiliyor. Bunun özellikle de çoğu toplumda görüldüğünü düşünüyorum (...) Yani

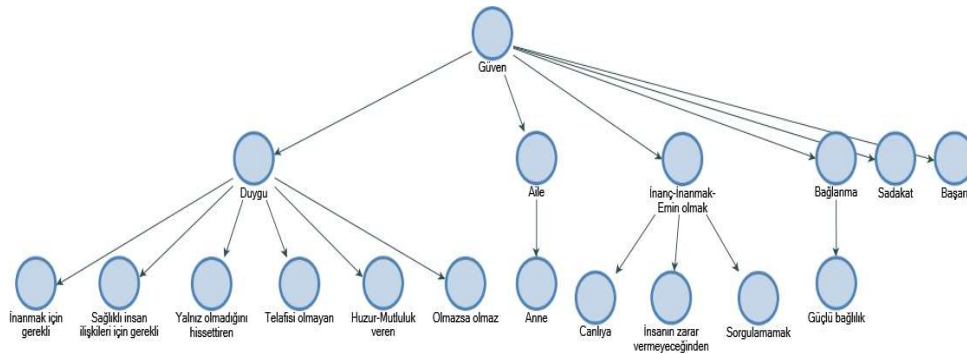
eşitlik dediğimiz kavram çoğu yerde değişiyor. Değişmeli dediğimiz tarafları da oluyor. Buna isyan ettiğimiz, karşı çıktığımız tarafları da. İlginç :)”



Şekil 5. Öğretmen adaylarının “farklılıklara saygı” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “farklılıklara saygı” kavramına yönelik görüşlerinde 10 tema oluşmuştur. “olumsuz” teması altında “saygı duymayan toplum”, “dışlayan toplum”, “teпки” kodları oluşurken; “değer vermek” teması altında “ayrım yapmadan” ve “kendinden başkasına” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

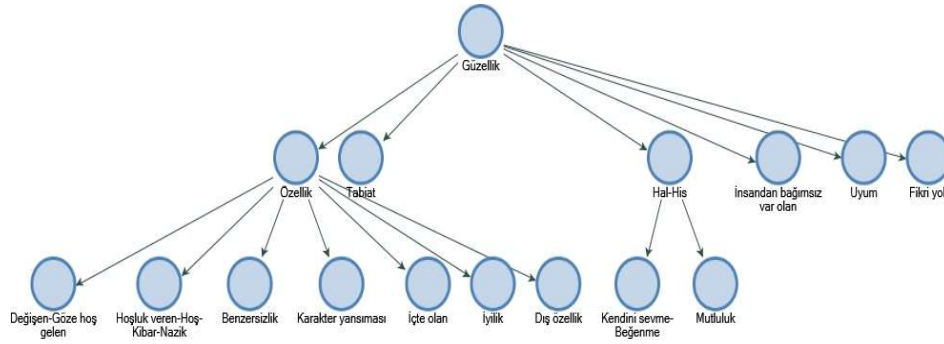
Ö19: “Farklılığa saygı insan haklarındaki en önemli haklardan biridir. Her insana farklılıkları ne olursa olsun saygı duyulmalıdır. Farklılığa saygı hakkı, yaşamın sürdürülebilmesini sağlayan ve yaşamın kalitesini artıran bir kuraldır.”



Şekil 6. Öğretmen adaylarının “güven” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “güven” kavramına yönelik görüşlerinde 6 tema oluşmuştur. “duygu” teması altında “inanmak için gerekli”, “sağlıklı insan ilişkileri için gerekli”, “yalnız olmadığını hissettiren”, “telafisi olmayan”, “huzur-mutluluk veren” ve “olmazsa olmaz” kodları oluşurken; “inanç-İnanmak-emin olmak” teması altında “canlıya”, “insanın zarar vermeyeceğinden” ve “sorgulamamak” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

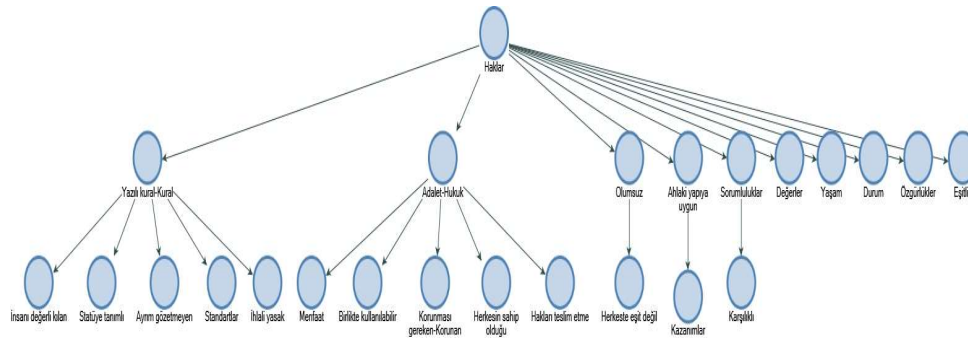
Ö6: “Güven bana her şeyin başlangıcında olmazsa olmaz olan bir duygu ifade ediyor.”



Şekil 7. Öğretmen adaylarının “güzellik” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “güzellik” kavramına yönelik görüşlerinde 6 tema oluşmuştur. “özellik” teması altında “değişen-göze hoş gelen”, “hoşluk veren-hoş-kibar-nazik”, “benzersizlik”, “karakter yansıması”, “içte olan”, “iyilik” ve “dış özellik” kodları oluşurken; “hal-his” teması altında “kendini sevme-beğenme” ve “mutluluk” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

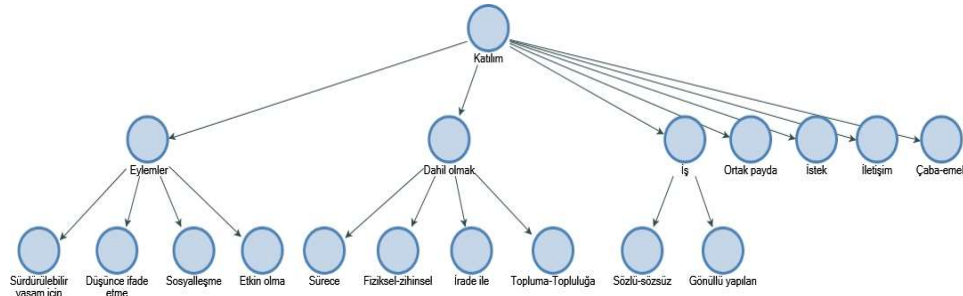
Ö28: “Bir insanın nesnesin veya herhangi bir şeyin bizde uyandırdığı his.”



Şekil 8. Öğretmen adaylarının “haklar” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “haklar” kavramına yönelik görüşlerinde 10 tema oluşmuştur. “yazılı kural-kural” teması altında “insanı değerli kılan”, “statüye tanımlı”, “ayrımcı gözetmeyen”, “standartlar” ve “ihlali yasak” kodları oluşurken; “adalet-hukuk” teması altında “menfaat”, “birlikte kullanılabilir”, “korunması gereken-korunan”, “herkesin sahip olduğu” ve “hakları teslim etme” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

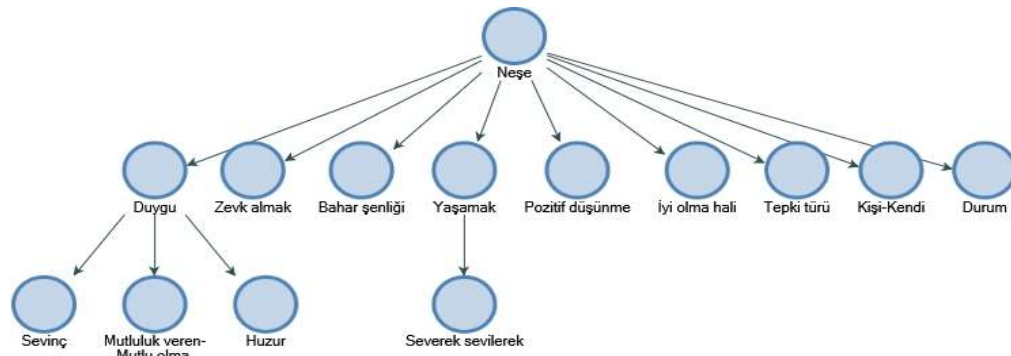
Ö33: “Bir toplumda var olan bireylere, verilen konumlarından dolayı kullanabilecekleri sistemsel kurallar veya özerklik durumları olarak ifade edebilir.”



Şekil 9. Öğretmen adaylarının "katılım" kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının "katılım" kavramına yönelik görüşlerinde 7 tema oluşmuştur. "eylemler" teması altında "sürdürülebilir yaşam için", "düşünce ifade etme", "sosyalleşme" ve "etkin olma" kodları oluşurken; "dahil olmak" teması altında "sürece", "fiziksel-zihinsel", "irade ile" ve "topluma-topluluğa" kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

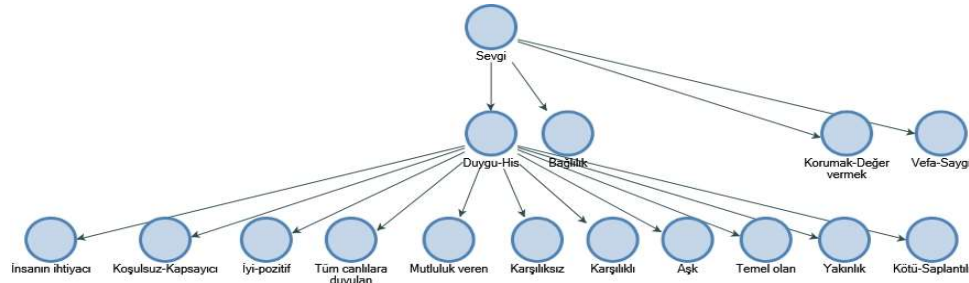
Ö36: "İnsanların belli durumlar karşısında ses çıkarma, alınan kararlarda söz sahibi olma durumudur."



Şekil 10. Öğretmen adaylarının "neşe" kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının "neşe" kavramına yönelik görüşlerinde 9 tema oluşmuştur. "duygu" teması altında "sevinç", "mutluluk veren-mutlu olma" ve "huzur" kodları oluşurken; "yaşamak" teması altında "severe_k seviler" kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

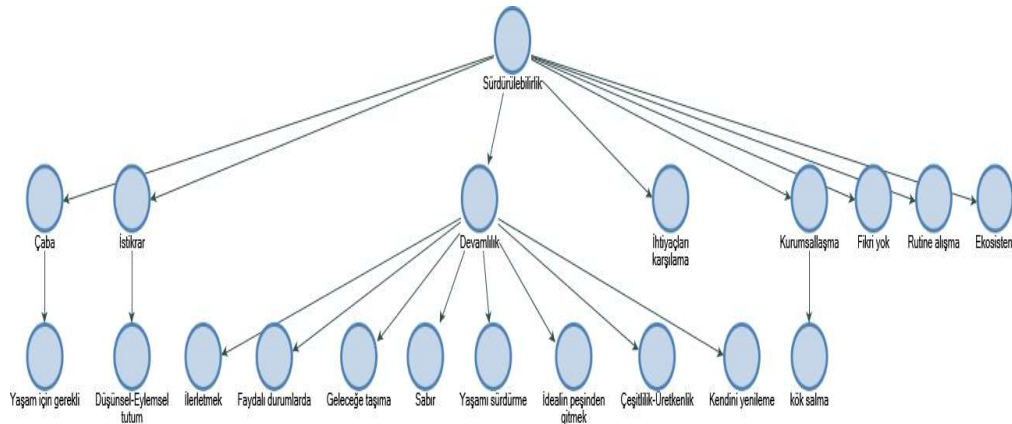
Ö15: "Bir haber aldığımızda sevdiğimiz bir kişi, hayvan, eşya vb. gördüğümüzde yani mutlu olacağımız bir şeyle karşılaştığımızda gösterdiğimiz duygu."



Şekil 11. Öğretmen adaylarının “sevgi” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “sevgi” kavramına yönelik görüşlerinde 4 tema oluşmuştur. “duygu-his” teması altında “insanın ihtiyacı”, “koşulsuz-kapsayıcı”, “iyi-pozitif”, “tüm canlılara duyulan”, “mutluluk veren”, “karşılıksız”, “karşılıklı”, “aşk”, “temel olan”, “yakınlık” ve “kötü-saplantılı” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

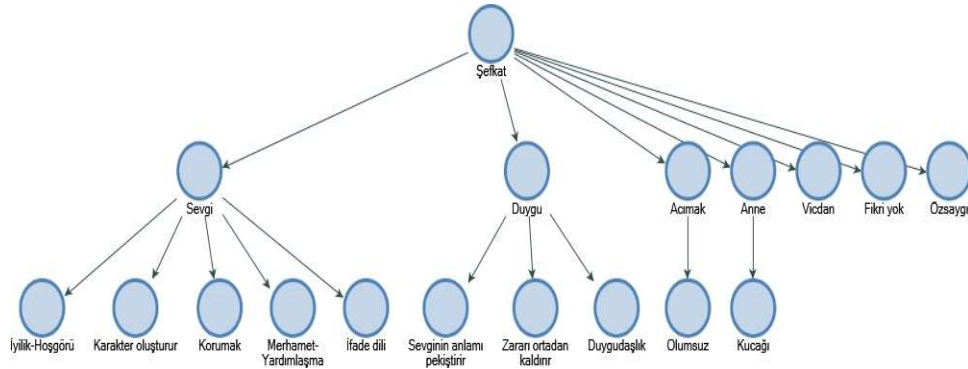
Ö3: “Sevgi iki anlama geliyor benim için. İyi ve güzel sevmek. Kötü ve saplantılı sevgi.”



Şekil 12. Öğretmen adaylarının “sürdürülebilirlik” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “sürdürülebilirlik” kavramına yönelik görüşlerinde 8 tema oluşmuştur. “devamlılık” teması altında “ilerletmek”, “faydalı durumlarda”, “geleceğe taşıma”, “sabır”, “yaşamı sürdürme”, “idealin peşinden gitmek”, “çeşitlilik-üretkenlik” ve “kendini yenileme” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

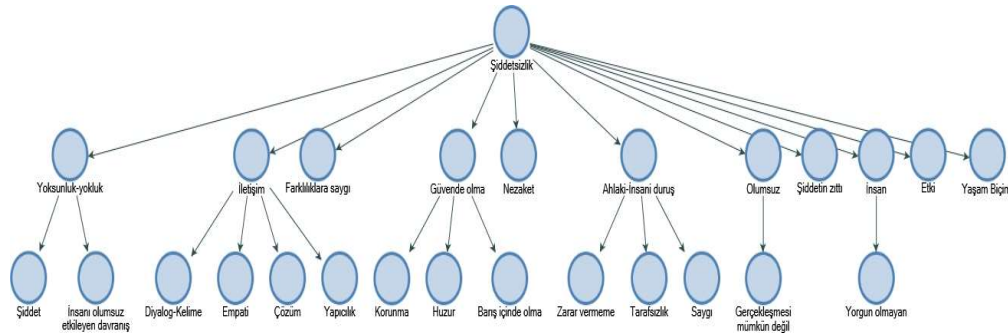
Ö24: “Çeşitli etkenlerin bir araya gelerek etki ettikleri ortamda etkilenen ve ortamı etkileyen unsurların kendini geleceğe taşıyarak devamlılığını sağlayabilmesidir. Bir örgütün veya bir canlının kendi bileşenleri kullanarak devamlılığını sağlaması ve bu devamlılığı sağlarken etkilediği ve etkilendiği ortama pozitif etki yaparak kendi döngüsünü sağlayabilmesidir.”



Şekil 13. Öğretmen adaylarının “şefkat” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “şefkat” kavramına yönelik görüşlerinde 7 tema oluşmuştur. “sevgi” teması altında “iyilik-hoşgörü”, “karakter oluşturur”, “korumak”, “merhamet-yardımlaşma” ve “ifade dili” kodları oluşurken; “duygu” teması altında “sevginin anlamını pekiştirir”, “zararı ortadan kaldırır” ve “duygudaşlık” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

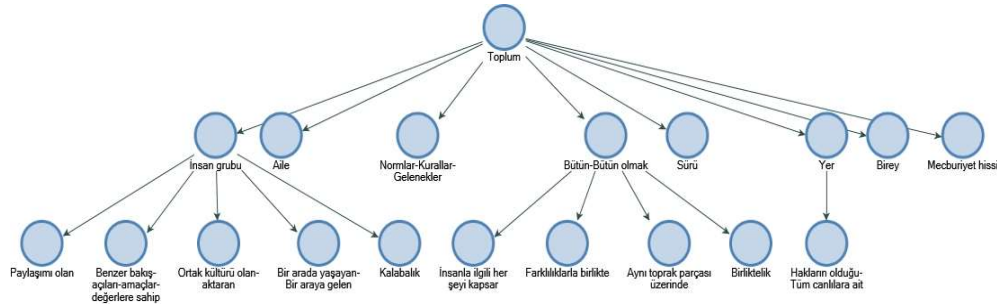
Ö25: “Şefkat; insanın karşısında ki üzülünce üzülme, sevinince sevinmek kısacası duygudaş olmaktadır.”



Şekil 14. Öğretmen adaylarının “şiddetsizlik” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “şiddetsizlik” kavramına yönelik görüşlerinde 11 tema oluşmuştur. “iletişim” teması altında “diyalog-kelime”, “empati”, “çözüm” ve “yapıcılık” kodları oluşurken; “güvende olma” teması altında “korunma”, “huzur” ve “barış içinde olma” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

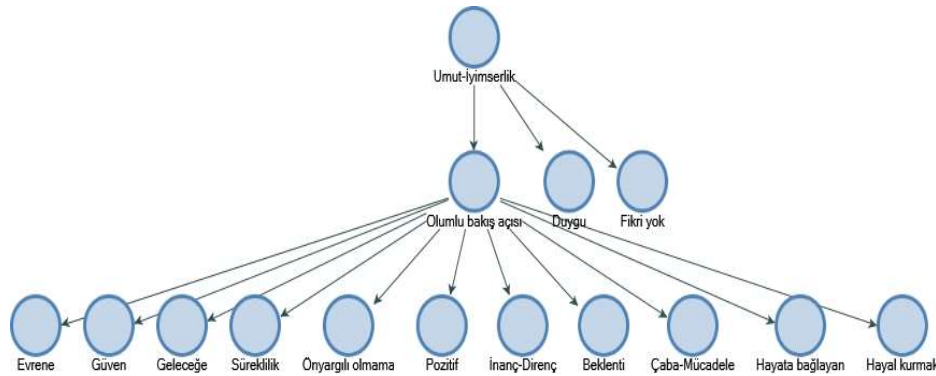
Ö9: “Durum içerisinde şiddetsizlikse yapıcılık olabilir. Verilen bir cevap içerisinde aynı şekilde değil daha farklı yollarla karşılık vermek durumunu ifade eder.”



Şekil 15. Öğretmen adaylarının “toplum” kavramına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının “toplum” kavramına yönelik görüşlerinde 8 tema oluşmuştur. “insan grubu” teması altında “paylaşımı olan”, “benzer bakış açıları-amaçlar-değerlere sahip”, “ortak kültürü olan-aktaran”, “bir arada yaşayan-bir araya gelen” ve “kalabalık” kodları oluşurken; “bütün-bütün olmak” teması altında “insanla ilgili her şeyi kapsar”, “farklılıklarla birlikte”, “aynı toprak parçası üzerinde” ve “birliktelik” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

Ö32: “Toplum bana çoğunluğu ifade ediyor. Birden fazla insanın aynı yerde yaşaması kültürlerinin hemen hemen aynı olmasını çağırıyor.”



Şekil 16. Öğretmen adaylarının “umut-iyimserlik” kavramına yönelik görüşleri

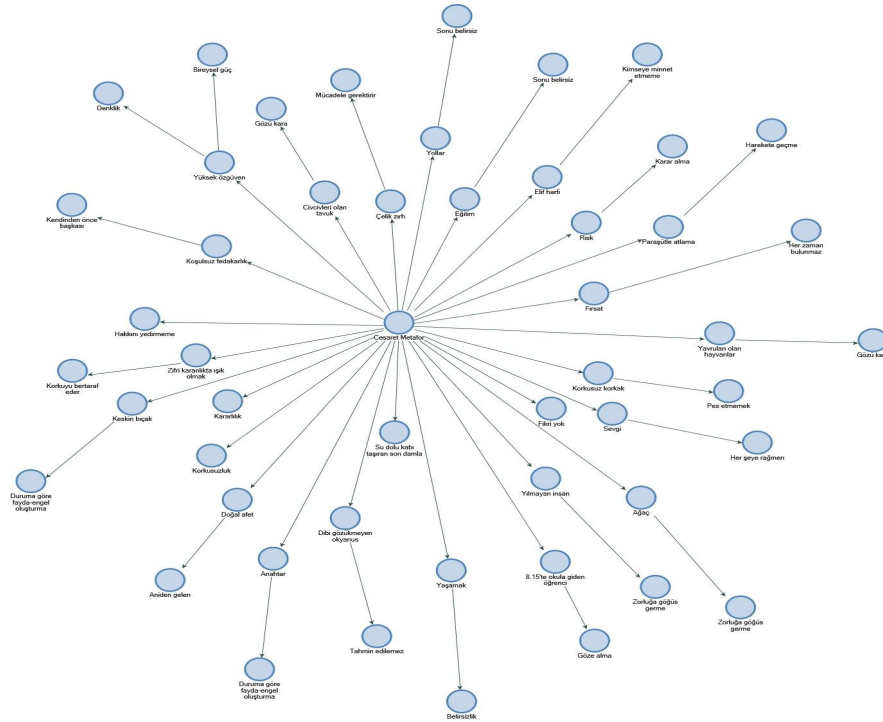
Öğretmen adaylarının “umut-iyimserlik” kavramına yönelik görüşlerinde 3 tema oluşmuştur. “olumlu bakış açısı” teması altında “evrene”, “güven”, “geleceğe”, “süreklilik”, “önyargılı olmama”, “pozitif”, “inanç-direnç”, “beklenti”, “çaba-mücadeleler”, “hayata bağlayan” ve “hayal kurmak” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

Ö28: “Bir insanı en kötü anında bile ayakta tutan duygulardır.”

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde öğretmen adaylarının kapsayıcılık kavramlarına yönelik metaforlardan oluşan temalar incelenmiştir. Elde edilen bulgularda “Cesaret” kavramına yönelik 24, “Dürüstlük” kavramına yönelik 28, “Eşitlik” kavramına yönelik 22, “Farklılıklara Saygı” kavramına

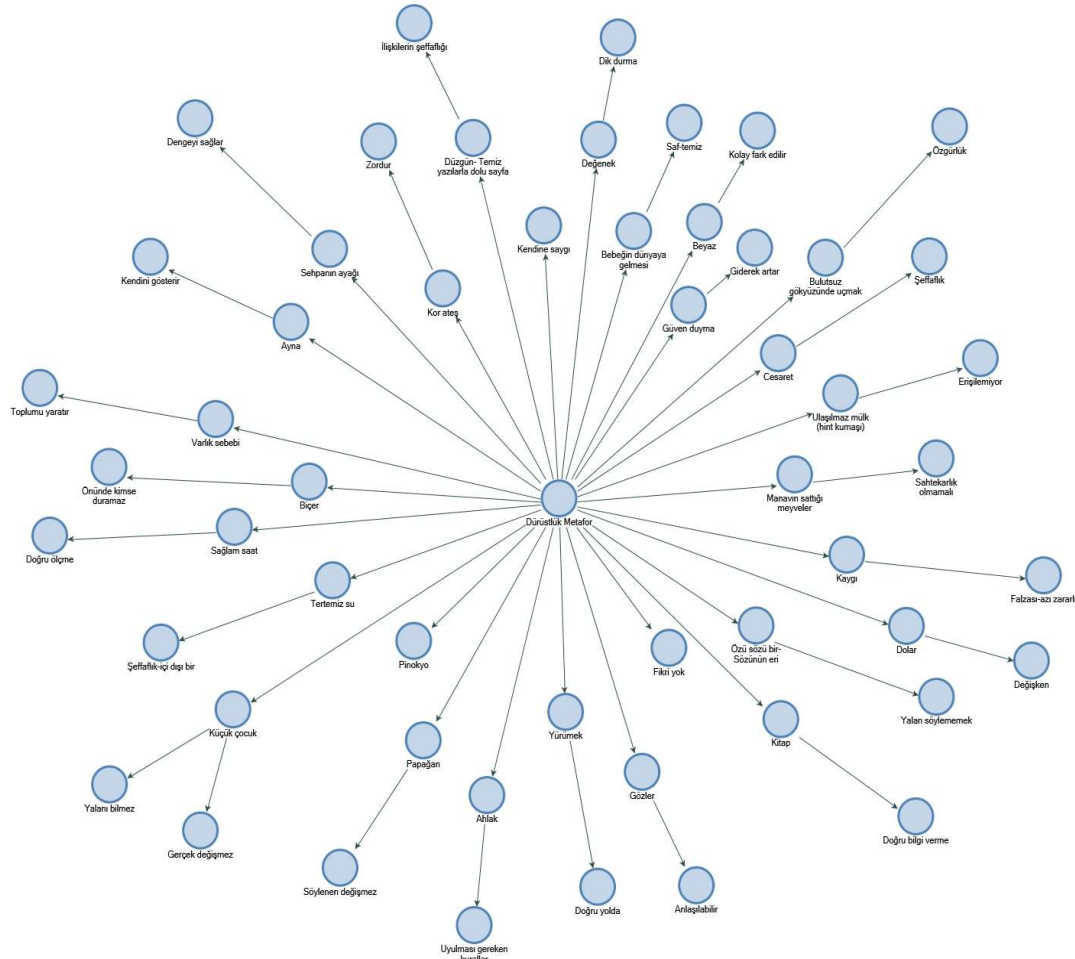
yönelik 25, “Güven” kavramına yönelik 27, “Güzellik” kavramına yönelik 30, “Haklar” kavramına yönelik 27, “Katılım” kavramına yönelik 29, “Neşe” kavramına yönelik 18, “Sevgi” kavramına yönelik 29, “Sürdürülebilirlik” kavramına yönelik 27, “Şefkat” kavramına yönelik 26, “Şiddetsizlik” temasına yönelik 28, “Toplum” temasına yönelik 29, “Umut-İyimserlik” kavramına yönelik 30 tema oluşmuştur. İlgili bulgular Şekil 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31’de sunulmuştur.



Şekil 17. Öğretmen adaylarının “cesaret” kavramına yönelik metaforları

Öğretmen adaylarının “cesaret” kavramına yönelik metaforlarında 24 tema oluşmuştur. “korkusuzluk” teması altında herhangi bir kod oluşmazken, “yollar” teması altında “sonu belirsiz” kodu oluşmuştur. “dibi gözükmeyen okyanus” teması altında “tahmin edilemez” kodu oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

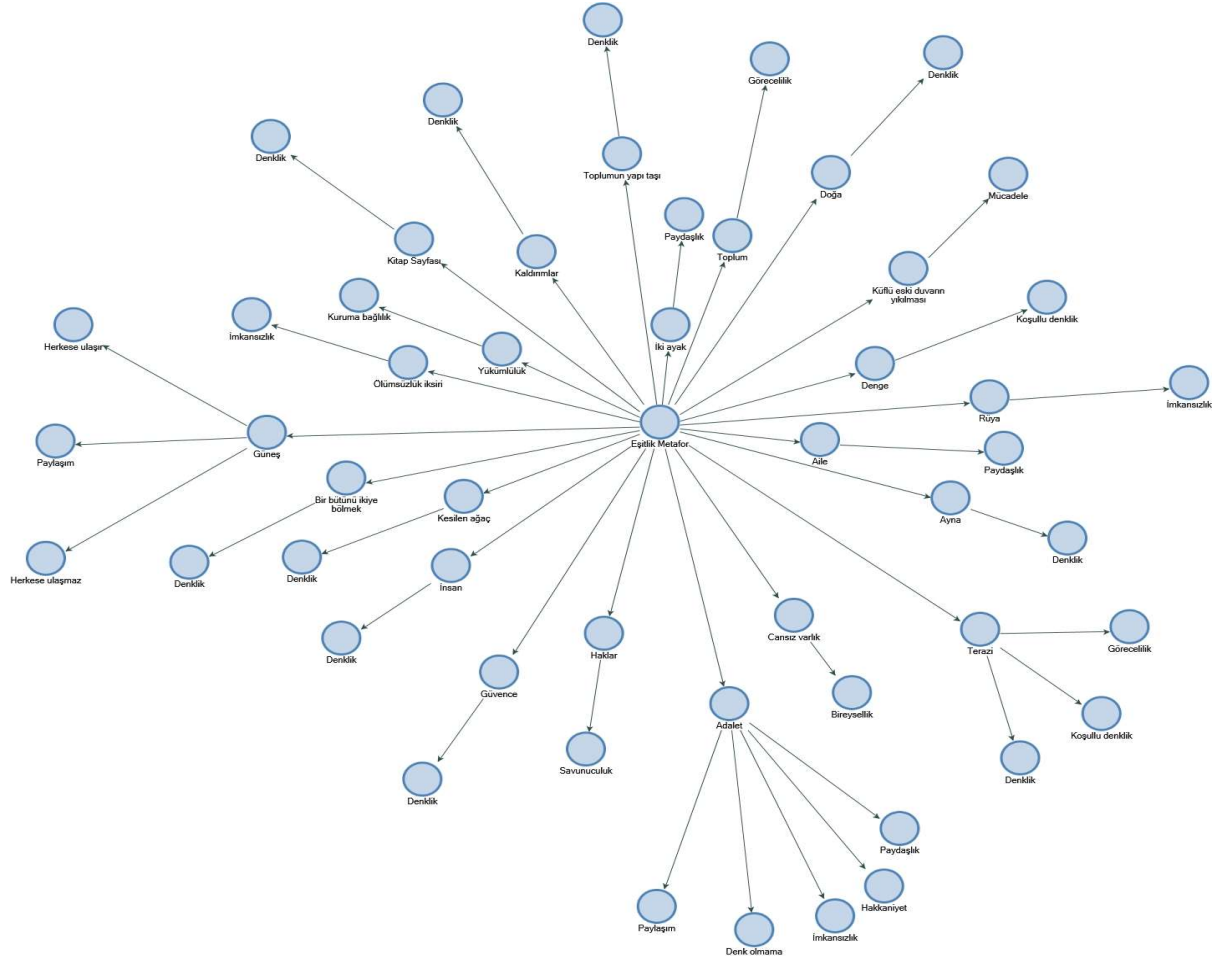
Ö24: “Çelik bir zırh gibidir. Çünkü savunduğun doğrular karşısında o zırh kuşanıp mücadeleyi verebilmeyi gerektirir.”



Şekil 18. Öğretmen adaylarının “dürüstlük” kavramına yönelik metaforları

Öğretmen adaylarının “dürüstlük” kavramına yönelik metaforlarında 28 tema oluşmuştur. “ulaşılmaz mülk (Hint kumaşı)” teması altında “erişilemiyor” kodu oluşurken, “ayna” teması altında “kendini gösterir” kodu oluşmuştur. “düzgün/temiz yazılarla dolu sayfa” teması altında “ilişkilerin şeffaflığı” kodu oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

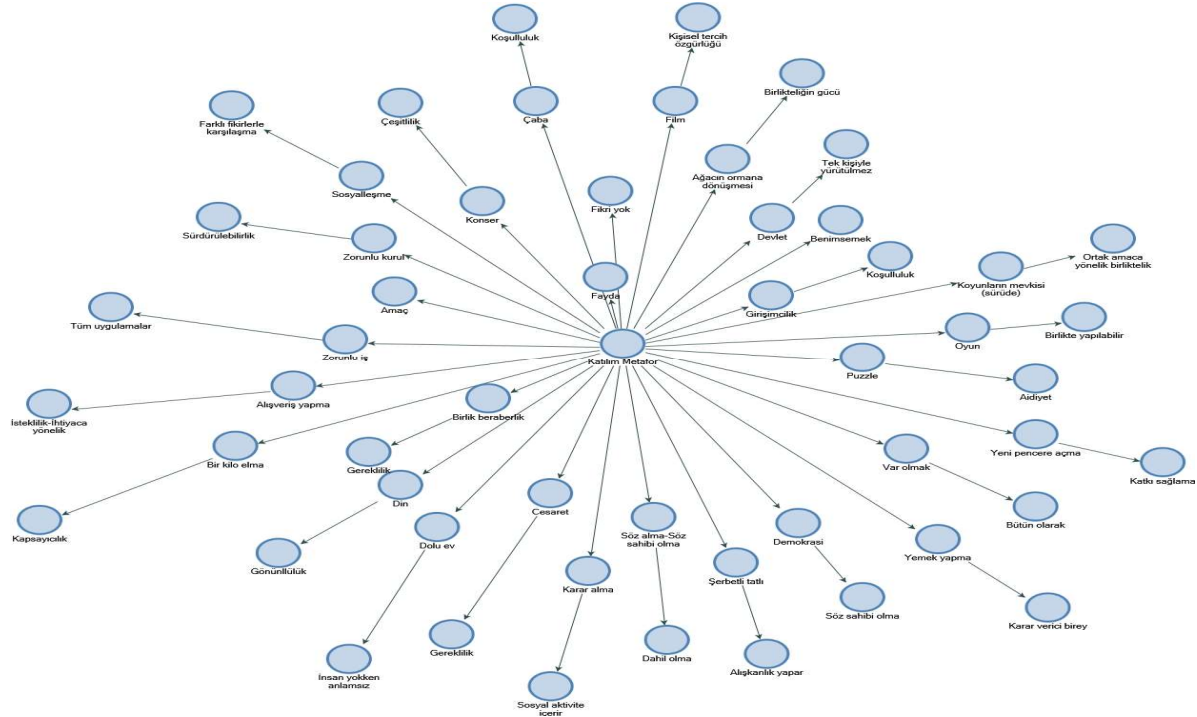
Ö17: “Dürüstlük dünyanın en ulaşılmaz, eşsiz, pahalı mülküne benzer; çünkü her insanda bulunmaz. Adeta bir Hint kumaşı gibi.”



Şekil 19. Öğretmen adaylarının “eşitlik” kavramına yönelik metaforları

Öğretmen adaylarının “eşitlik” kavramına yönelik metaforlarında 22 tema oluşmuştur. “adalet” teması altında “paylaşım”, “denk olmama”, “imkansızlık”, “hakkaniyet” ve “paydaşlık” kodları oluşurken, “terazi” teması altında “denklik”, “koşullu denklik” ve “görecelilik” kodları oluşmuştur. “güneş” teması altında “herkese ulaşır”, “paylaşım” ve “herkese ulaşmaz” kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

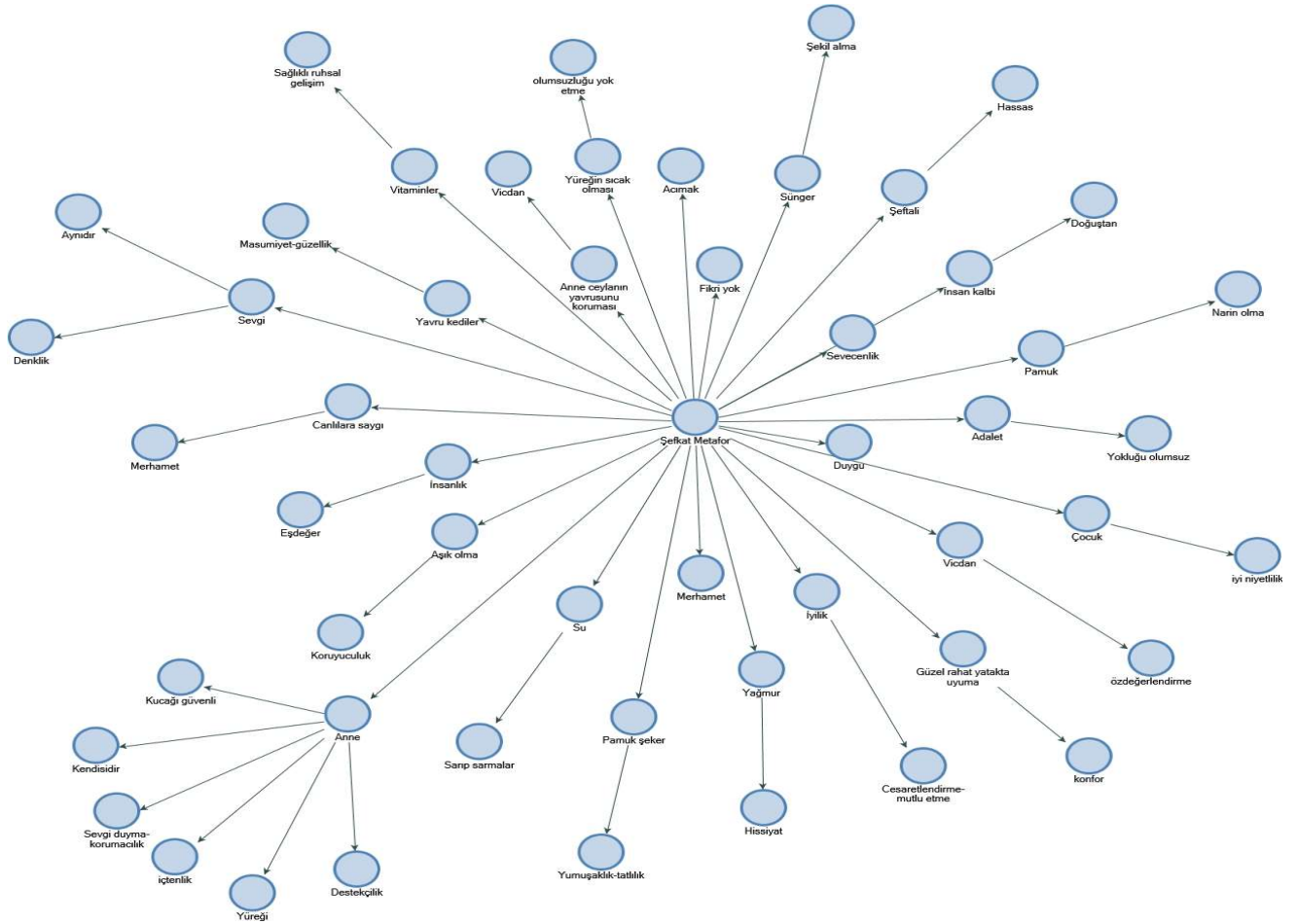
Ö4: “Eşitlik teraziye benzer çünkü çoğu zaman 2 kefe aynı eşit noktaya ulaşmaz.”



Şekil 24. Öğretmen adaylarının "katılım" kavramına yönelik metaforları

Öğretmen adaylarının "katılım" kavramına yönelik metaforlarında 29 tema oluşmuştur. "demokrasi" teması altında "söz sahibi olma" kodu oluşurken, "alışveriş yapma" teması altında "isteklilik-ihtiyaca yönelik" kodu oluşmuştur. "konser" teması altında "çeşitlilik" kodu oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

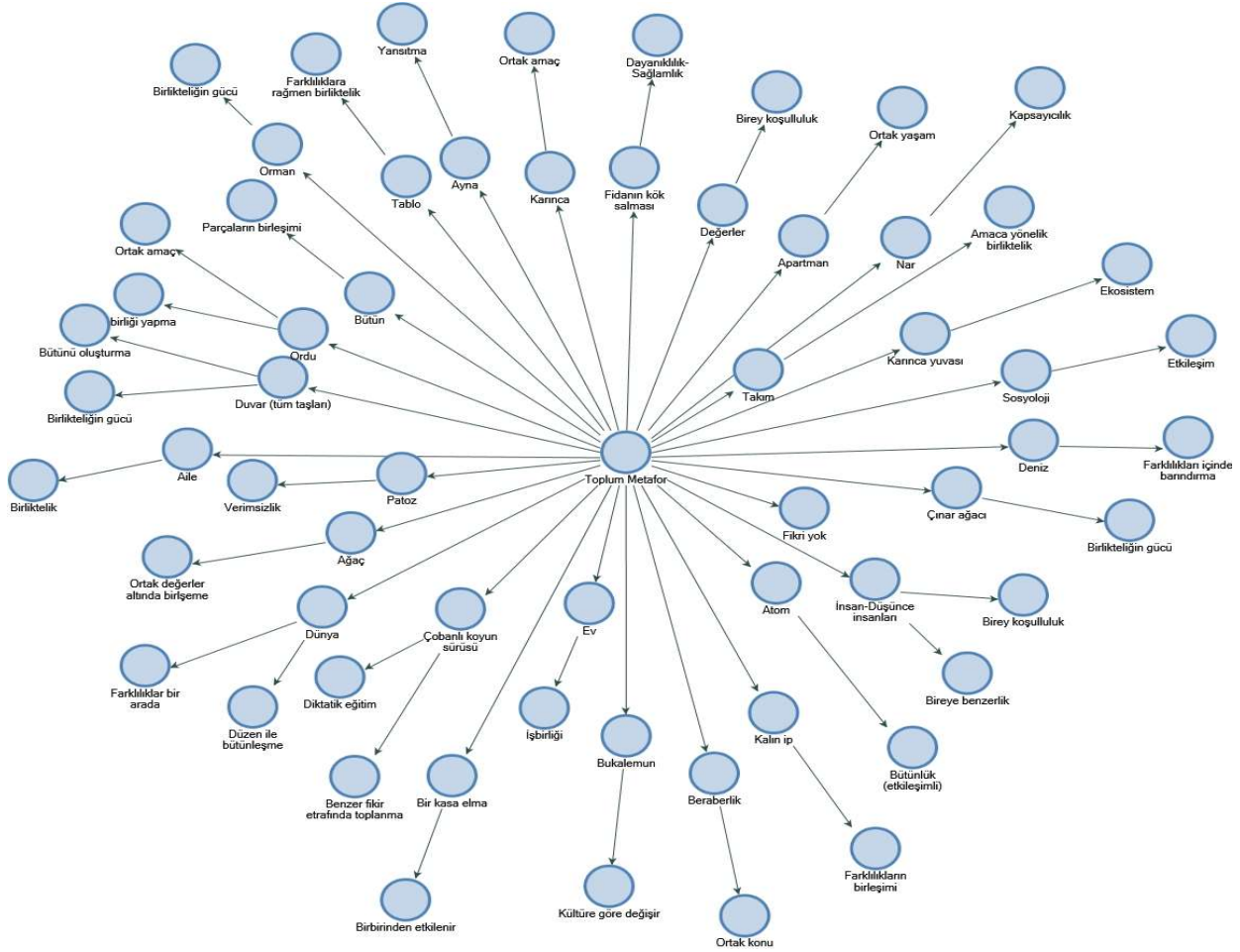
Ö22: "Demokrasiye benzer çünkü katılım gösterdiğiniz ölçüde söz sahibisiniz."



Şekil 28. Öğretmen adaylarının "şefkat" kavramına yönelik metaforları

Öğretmen adaylarının "şefkat" kavramına yönelik metaforlarında 26 tema oluşmuştur. "anne" teması altında "kucağı güvenli", "kendisidir", "sevgi duyma-korumacılık", "içtenlik", "yüreği" ve "destekçilik" kodları oluşurken, "sevgi" teması altında "ayıdır" ve "denklik" kodu oluşmuştur. "yavru kediler" teması altında "masumiyet-güzellik" kodu oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

Ö6: "Şefkat anneye benzer çünkü o kadar içtendir."



Şekil 30. Öğretmen adaylarının "toplum" kavramına yönelik metaforları

Öğretmen adaylarının "toplum" kavramına yönelik metaforlarında 29 tema oluşmuştur. "duvar (tüm taşları)" teması altında "birlikteliğin gücü" ve "bütünü oluşturma" kodları oluşurken, "dünya" teması altında "farklılıklar bir arada" ve "düzen ile bütünleşme" kodları oluşmuştur. "bir kasa elma" teması altında "birbirinden etkilenir" kodları oluşmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnek şu şekildedir:

Ö3: "Toplum duvara benzer. Yan yana arka arkaya geldikçe yıkılması daha zordur."



Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada tartışmalı bir kavram olarak günümüzde tam olarak anlaşılamayan ve üzerinde “anılandırma karmaşası” devam eden kapsayıcılık kavramlarına ilişkin öğretmen adaylarının bakış açıları metaforlar ve görüşmeler yoluyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Kavramların yapılandırılması, özellikle öğretmen eğitiminde doğru bir sistematik oluşturulması açısından önemlidir. Nitekim araştırmacılar, politika yapıcılar ve uygulayıcılar da kapsayıcı eğitimin ne hakkında olduğunu, neden gerekli olduğunu ve nasıl uygulanabileceğini tartışmakta (Kefallinou vd., 2020) ve bu kavramların gerçek anlamda neye istinaden üretildiği ve amaçlarının ne olduğu sorgulanmaktadır. Eğitim boyutunda, erişilebilir bir eğitim için öğrenci ve eğitimcilerin katılımının sağlanabileceği; onların sahip olduğu fırsatlar ve engeller hakkında fikir sunabilen (Borson, 2017) mesleki eğitimle birlikte kapsayıcı bir eğitimin varlığından söz edilebilir. Yani “katılımın” işlevsel olabilmesi için her bireyin yalnızca yazılı haklarla desteklenmesinin yeterli bulunmadığı, aynı zamanda gerçek yaşamda da aktif olabilmesi ile mümkün olacağı savunulmaktadır. Dolayısıyla uluslararası ve ulusal düzeyde herkesi içine alan bir müzik eğitiminin nasıl olması gerektiği sorusuna yanıtlar aranmaktadır. Türkiye’de son yıllarda siyaset, ekonomi ve eğitim alanında detaylı olarak değinilen ve dikkate değer bir kavram olarak görülen kapsayıcılığın ve kapsayıcı eğitimin, yalnızca güncel anlamda değil müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi ve uygulayıcılarının geleceğini de etkileyebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla “kapsayıcılık” başlığı altında ele alınan kavramların öğretmen adaylarının zihinlerinde yer eden anlamlarını ortaya koymak, öncelikle ulusal devamında uluslararası bir farkındalık oluşturma ihtiyacına kaynak oluşturacak verileri sunmak açısından önem arz etmektedir. Farklı grupları bir araya getirme özelliğinin yanı sıra özellikle dezavantajlı bireylerin yoğun olduğu ülkelerde pahalı ve erişilmez olarak da görülebilen müzik eğitimi ile temel eğitimin okul öncesi öğrenci gruplarına etkili bir şekilde erişebilme özelliği düşünüldüğünde bu iki alana özgü eğitimi alan bireylerin hassasiyetlerinin geliştirilebilmesi için gerekli olan kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik görüşlerinin incelenmesi önemlidir. Bu kapsamda araştırmanın birinci ve ikinci alt probleminde öğretmen adaylarının kapsayıcılık değer başlıklarına yönelik görüşleri ve metaforları araştırılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının “cesaret” kavramı ile ilgili görüşlerinde özgüven ile eşleştirmelerin ön plana çıktığı, bu kavramı bir çeşit üstesinden gelme olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bu kavramı duygu olarak gören öğretmen adayları cesaretin haksızlığa karşı durmanın anahtarı olacağını belirtmişlerdir. Bu görüşlerle birlikte öğretmen adaylarının metaforlarında da bu görüşlerin bir yansıması olarak “çelik zırh, civcivleri olan tavuk, yüksek özgüven, zifiri karanlıkta ışık olmak” gibi benzetmelerin olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu benzetmelerde ortak noktalarının pes etmeden, korkusuzca, kararlı bir duruş sergileme olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, kapsayıcılığın kavramları içerisinde yer alan cesaretin gerekliliği açısından da önemlidir. Uluslararası araştırmalarda “değişimi sürdürme” (Salvador, 2019), “azınlıkta olanı koruma/önemseme” (Ottenritter, 1998), “kültürel vatandaşlık” (Falkner & Payne, 2021) noktasında ele alınan “cesaret” kavramı ulusal edebi eserler incelendiğinde farklılık göstermektedir. Örneğin Türk Edebiyatının önemli şahsiyetlerinden Ömer Seyfettin’in “Pembe İncili Kaftan” hikayesindeki Muhsin Çelebi karakteri, vatanına olan bağlılığını “cesaret” ile göstermekle kalmayıp kapsayıcılığın içerisinde yer alan “haklar”, “dürüstlük” gibi kavramlarla da bu bağlılığı perçinlemektedir (Seyfettin, 2011). Dolayısıyla literatürle zıtlık gösteren bu farklılığın, öğretmen adaylarının Türk kültürüne ait bir “cesaret” tanımı yapması ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu araştırmadaki çalışma grubundaki öğretmen adayları



tarafından duygular başlığı altında “belli amaç için toplanılan güç ve dik duruş”; inanç başlığı altında “engelleri aşmak”; süreç başlığı altında “karmaşıklık”; özgüven başlığı altında “korkusuzluk, haksızlığa karşı durma, kararlılık”; üstesinden gelme başlığı altında “karar verme, yüzleşme” ve kavram başlığı altında “giderek azalan, kaybolan” ifadeleri ile ifade edilmektedir. Ayrıca cesaret, risk alma ve rol alma başlıklarıyla da tanımlanmaktadır. Bu noktada cesaret kavramına bakışın, kültürel ve milli sınırlar içerisinde farklılaştığı görülmektedir.

Araştırma sonuçlarında “dürüstlük” kavramının erdemli bir karakter için gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu kavramın özellikle şeffaflık, adalet, cesaret kavramları ile ilişkilendirildiği söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre kendine saygı duyan, hakikati savunan ve doğruyu söyleyen kişiler için bu kavramın geçerli olduğu görülmektedir. Ancak okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının bu kavramın bulunmasının zor olduğunu belirttikleri de görülmektedir. Bu durumun buldukları çevrede, yaşadıkları ortamda dürüst kişilere olan ihtiyaçtan kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim öğretmen adaylarının metaforlarında da bu durum göze çarpmaktadır. Öğretmen adayları dürüstlük kavramını ulaşılmaz mülke (hint kumaşı) benzetmişler ve asla erişilemeyeceğini belirtmişlerdir. Yine bu metaforlarda şeffaflığı vurgulayan düzgün-temiz yazılarla dolu sayfa, tertemiz su benzetmesi mevcuttur. Öğretmen tutumları ve kapsayıcı eğitim üzerine yapılan bir araştırmada bireylerin kendilerini (inançlar, değerler, algılar, anlamlar vb.) anlamadan, başkalarını anlayamayacağı ifade edilmiş ve bu noktada “dürüstlük” ve “doğruluk” kavramlarının hayati önem taşıdığı vurgulanmıştır (Ryan & Gottfried, 2012). Dolayısıyla kapsayıcılığın “dürüstlük” kavramı noktasında öncelikle ulusal değerlerin bilinmesi, sonrasında uluslar arasına hitap edilmesi önemlidir. Bu araştırmanın çalışma grubundaki öğretmen adayları tarafından cesaret başlığı altında “öz muhakeme, korkusuzluk”; güven başlığı altında “yalan söylememe”; erdemlilik başlığı altında “kendine saygı, hakikati savunma, doğru söyleme, içtenlik, bulunması zor öge” ve beceri başlığı altında “sağlıklı insan ilişkileri için gereklilik” ifadeleri ile ifade edilmektedir. Ayrıca adil olma, şeffaflık, başlıklarıyla da tanımlanmaktadır. Öğretmen adaylarının bu kavrama atfettikleri tanımlamadan hareketle, bunun mümkün olabilmesi için “hayata tesir eden insan tiplerinin” oluşturulması gerektiği söylenebilir. Nitekim Kaplan (2012), bu tipleri oluşturabilmek için kendi kültürünü tanımak, bu kültürün insanına verilecek şekli tahayyül etmek ve bunu sanatkarane bir şekilde anlatmak gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırma sonuçlarında “eşitlik” kavramının benzer haklara sahip olma durumu olarak vurgulandığı görülmektedir. Okul öncesi ve müzik öğretmeni adayları eşitliğin hiçbir zaman sağlanamayacağını ifade etmiş ve şartlara göre değişen bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca eşitliği, aynı-benzer başlığı altında “haklara sahip olma, hak verme, davranma, statüye sahip olma, fırsatlara sahip olma ortak şartlar”; olumsuz başlığı altında “sağlanamaz, eşitsizlik farklı düzeyde olma”; adalet başlığı altında “haklara sahip olma, çok yönlülük”; denk olma başlığı altında “ayırım yapmama, üstün olmama”; değişken başlığı altında “şartlara görelilik” ve ayırım gözetmeme başlığı altında “hakkını teslim etme, insana değer verme” şeklinde ifade etmektedir. Yine bu kavram adaletle de bağlantılı olarak ele alınmıştır. Öğrenci metaforlarında da adaleti temsil etme noktasında terazi benzetmesi yapılmış, koşullu olarak bir denklikten bahsedilmiştir. Eşitliğin hiçbir zaman sağlanamayacağına yönelik güneş benzetmesi, “herkese ulaşamaz” ifadesi ile vurgulanmıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının eşitlik konusunda oldukça zıt görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Öte yandan eşitlik kavramının öğretmen adayları tarafından “benzer haklara sahip olma” noktasında ele alınmasının “sorumluluk” kavramı ile ilişkisinde kavram yanılığına sebebiyet vereceği düşünülmektedir. Nitekim her hakkın aynı zamanda



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.

Araştırma Makalesi / Research Paper

bir sorumluluğu beraberinde getirdiği (Leonard, 2021), benzer haklara sahip olan bireylerin sorumluluklarını yerine getirmeme durumunda, hak talebinde bulunamayacağı bilinmektedir. Öğretmen adaylarının haklar kavramına yönelik görüşlerinde yazılı kurallar, hukuk ve adalet vurgusu ön plandadır. Bu kavramın insanı değerli kılan özellikler olduğu, korunması gereken ve ayırım gözetmeksizin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Yazılı kurallar başlığı altında “insanı değerli kılan, statüye tanımlı, ayırım gözetmeyen, standartlar, ihlali yasak olan,”; adalet-hukuk başlığı altında “menfaat, birlikte kullanılabilir, korunması gereken, herkesin sahip olduğu, teslim edilen”; olumsuz başlığı altında “herkese eşit olmayan”; ahlaki yapıya uygunluk başlığı altında “kazanımlar” ve sorumluluklar başlığı altında “karşılıklı” ifadeleri ile belirtilmektedir. Ayrıca değerler, yaşam, durum, özgürlükler ve eşitlik başlıklarıyla da tanımlanmaktadır. Ek olarak herkesin eşit olamayacağı da belirtilmiştir. Öğretmen adayları oluşturdukları metaforlarda da “kural, saat, yağmur” benzetmelerini yaparken herkes için olan, uyulması zorunlu durumları işaret etmişlerdir. “Siyah-beyaz” benzetmesinin olduğu bir metafora öğretmen adayları hakların varlığı ile yokluğunun belirsiz olduğuna işaret etmişlerdir. Bu durumun toplumun ve devletin haklarla ilgili uygulamalarının bir yansıması olduğu söylenebilir. Literatürde eşitlik kavramı “eğitim hakkına erişim açısından eşitlik” (Shaefer, 2019, s.184) olarak ifade edilmekle birlikte kapsayıcılık içerisinde her bireyin eğitime erişiminin eşit olması şeklinde yorumlanmakta ve sosyal adalet ile bağlantısı kurulmaktadır (Ankomah, 2020). Mehmet Âkif Ersoy’un “Kocakarı ile Ömer” adlı eserinde de irdelenen bu kavramlar; özellikle sorumluluklarını yerine getirmeyen yönetici, onun karşısında haklarını savunan bir duruş sergileyen yaşlı bir kadın ve tüm bunları örnek olması için insanlara anlatmayı görev edinen bir arkadaşın hikâyesi ile hak-sorumluluk ve eşitlik bağlamını ele almaktadır. Bu noktada toplumun her kesimini yetiştiren öğretmenin, dolayısıyla öğretmen adaylarının bu üç kavramı ele alış şekilleri, gelecekte inşa edecekleri insan tiplerini de yaratmaları açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla kapsayıcılık içerisinde yer alan hak ve eşitlik kavramının sorumluluktan bağımsız düşünülmemeyeceği, bu üç kavramın birlikte ele alınması gerektiği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarında ele alınan diğer bir kavram “farklılıklara saygı” kavramıdır. Okul öncesi ve müzik öğretmeni adayları tarafından insan hakkı başlığı altında “sürdürülebilir, kaliteli yaşam sağlama”; insanlık başlığı altında “kendine saygı, kabullenme”; değer verme başlığı altında “ayırım yapmama”; mecburiyet başlığı altında “herkese görelilik”; zenginlik başlığı altında “çeşitlilik”; adaletli olma başlığı altında “her koşul”; değişikliğe açık olma başlığı altında “empati, kabullenme” ve olumsuz başlığı altında “saygı duymayan, dışlayan toplum tepki” ifadeleri ile ifade edilmektedir. Ayrıca eşitlik ve tolerans-fedakârlık başlıklarıyla da tanımlanmaktadır. Öğretmen adayları bu kavramın insan hakları ile ilişkili olduğunu, insanlar için bir zenginlik olduğunu ifade etmiş ve bunun zorunlu olduğunu vurgulamışlardır. Literatürde farklılıklara saygı kavramı, bu sonuçlarla benzer nitelikte her öğrenciyi eğitime dahil eden bir anlayışla yapılandırılmakta (Nepal vd., 2021), çocukların ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim sürecinin tasarlanması gerekliliği vurgulanmaktadır (Karlsudd, 2021). Öğretmen adayları farklılıklara saygının olmadığı bir toplumda yaşadıklarını, insanların farklılıklara sürekli tepkide bulduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun toplumun ulusal değerlerini gelecek kuşaklarına aktarmakta zorlanması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Kendi kültürüne yabancı bireylerin, farklılıklara saygı noktasında da eksiklik göstereceği literatürde de belirtilmektedir (Ryan & Gottfried, 2012). Nitekim Türk milleti, farklılığa saygı bağlamında kendi kültüründe zengin bir altyapıyı barındırmaktadır. Ord. Prof. Dr. Anna Masala, “Türkiye’ye Aşk Mektuplarım” adlı kitabında Türk kültürünün bütün insanlığı kucaklayan sevgi ve hoşgörüsünü, kendi gözlemlerinden hareketle ifade etmekte ve farklılıklardan oluşan bu muazzam



kültüre hayranlığını dile getirmektedir (Masala, 2002). Öte yandan öğretmen adaylarının metaforlarında bu durum, daha çok gereklilikler üzerinden ifade edilmiştir. Farklılıklara saygı için kabullenme, önyargısız tutum ve anlayış açısından “elin parmakları, küpe takan erkek, renkler-renkli dünya” benzetmelerine yer verilmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının bulunduğu sosyal çevrelerinde karşılaştıkları durumlarla ilişkili olduğu gibi kendilerine ait değerlerinden kopma noktasına gelmesi ile de bağlantılıdır.

Okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının “güven” kavramına ilişkin görüşlerinde bir duygu vurgusu ön plana çıkmaktadır ve bu duygu aile ile ilişkilendirilmektedir. Duygu başlığı altında “inanmayı tetikleyen, olumlu iletişim için gerekli, yalnız olmadığını hissettiren ve telafisi olmayan”; aile başlığı altında “anne”; emin olma, inanç başlığı altında “canlı, zarar verilmeyeceğine inanç ve sorgulamama” ve bağlan başlığı altında “güçlü bağlılık” ifadeleri ile ifade edilmektedir. Ayrıca cesaret, sadakat ve başarı başlıklarıyla da tanımlanmaktadır. Öte yandan inanma kavramının da güven ile birleştirildiği görülmektedir. Bu durumun ailede alınan güven ve bağlanma hissini ileriki dönemleri etkilemesi ile ilgili olduğu düşünülebilir. Öğretmen adaylarının metaforlarında da bu konuda bir çeşitlilik görülmektedir. Literatürde de “güven” kavramı ile ilgili bir çeşitliliğin olduğu söylenebilir. Özellikle kapsayıcılık çerçevesinde incelenen güven kavramının göçmen öğrenciler üzerinden ele alındığı (Veck & Wharton, 2021), güven kavramına yönelik kapsamlı bir sistematik analizin yapıldığı ve hem eğitim hem de politik alanda bu kavramın incelendiği (Niedlich vd., 2021) çalışmalar mevcuttur. Ancak öğretmen adaylarının gerekçeleri incelendiğinde ortak noktanın “inanma, aile” olduğu görülmektedir.

Nitekim öğretmen adayları “Sözleşme, Sırtını dayadığın duvar-taş, sağlam kökler” gibi benzetmeleri yaparken inanç ve aileyi ele almışlardır. Bu durum öğretmen adaylarının toplum kavramına yönelik görüşlerinden elde edilen sonuçlarla da bağlantılıdır. Toplumun paylaşımı ve benzer bakış açıları olan, kültür, amaç, değerlere sahip ve bu kültürü aktaran bir yapısı olduğu vurgulanmıştır. Tüm bunların yapılabilmesi için bütünlüğe ihtiyaç olduğu ifade edilirken, ailenin de toplum ile bağlantısı olduğu vurgulanmıştır. Buna yönelik oluşturulan metaforlarda da “ordu, atom, bir kasa elma, ağaç, karınca” benzetmeleri ile toplumun bütünlüğü, birbirini etkileyen bir yapıya sahip olduğu, ortak amacın ve güvenin önemi vurgulanmıştır.

Okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının “güzellik” kavramlarına ilişkin görüşlerinde göze hoş gelen, hoşluk, iyilik vurgusu yapılmıştır. Özellikle başlığı altında “değişen, hoş, kibar, nazik, benzersizlik, karakteri yansıtmaya, içsel, iyilik, dışsal” ve hal-his başlığı altında “kendini sevme, mutluluk” ifadeleri ile ifade edilmektedir. Ayrıca tabiat, insandan bağımsız olan başlıklarıyla da tanımlanmaktadır. Yine bu konuda fikir sahibi olmayan öğrencilere de rastlanmıştır. Burada özellikle içten gelen özellik olması ve dış görünüş olması konusunda fikir ayrılıkları mevcuttur. Ayrıca öğretmen adayları güzellik kavramının mutluluk veren hissiyat olarak da belirtmişlerdir. Bu durumu metaforlarında ifade ederken “yeni doğmuş bebek, dünya, gökyüzü, zaman” kavramlarına yer vermiş ve bu kavramların değişkenliğine, verdiği hislere dikkat çekmişlerdir. Neşe ve sevgi kavramlarına yönelik görüşler incelendiğinde ise bu kavramların bir duygu olarak ele alındığı görülmektedir. Olumlu duygu ve hissiyatın vurgusunun yapıldığı neşe kavramının metaforlarında da benzer durumlar söz konusudur. Bu kavrama yönelik metaforlarda “mutluluk, ilkbahar, bebek-çocuk gülüşü, özgürce uçan kuş” benzetmelerinde de verdiği pozitif enerji ve güzel hislere vurgu yapılmıştır. Sevgi kavramında ise koşulsuz, tüm canlıları kapsayacak şekilde, insanın ihtiyacı olan bir duygu vurgusu vardır. Ancak bu kavramda sevginin saplantılı



olabileceği, bazen karşılıklı olmasının beklendiğine ilişkin olumsuz görüşler de mevcuttur. Sevgi kavramına yönelik metaforlarda benzetmelerin “aşık olunan kişi, karanlıktaki mumun ateşi, güneş ışığı-güneş, şefkat, tohum” şeklinde olması da sevginin olumlu yönünün vurgusu olarak yorumlanabilir. Literatürde sevgi, güzellik, neşe vb. kavramların eşitlik, katılım, toplum, farklılıklara saygı ve sürdürülebilirlik kavramları doğrultusunda gelişen değerler olduğu ifade edilmektedir (Booth, 2011). Dolayısıyla kapsayıcılık bağlamında irdelenen bu kavramların, elde edilen sonuçlara istinaden, diğer kavramları içselleştirmiş bireylerdeki yansımaları olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının şefkat kavramına yönelik elde edilen sonuçlarında da bu durum görülmektedir. Bu kavrama yönelik sevgi ve hissiyat boyutu öne çıkmaktadır. Öğretmen adayları bu kavramı sevgi ile ilişkilendirmiş ve merhamet, iyilik, hoşluk getiren ifade dili vurgusu yapmışlardır. Ayrıca karakter oluşturmak için gerekli olduğu da ifade edilmiştir. Şefkatin, sevginin anlamını pekiştiren bir his olduğu da elde edilen diğer bir sonuçtur. Metaforlar incelendiğinde “anne, yağmur, yavru kediler, su” benzetmelerinde de sevgi bağlantısı ve hissiyat vurgusu yer almaktadır. Benzer durum Umut-iyimserlik kavramına yönelik elde edilen sonuçlarda da görülmektedir. Bu kavramlarla ilgili olumlu bir bakış açısının olduğu, güven kavramı ile ilişkilendirme yapıldığı ve bunun da beklenti ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Öğretmen adayları umut-iyimserlik kavramına yönelik oluşturdukları metaforlarda da “karanlıkta yakılan mum, uçurtma ipi- uçurtma, gökyüzü” gibi benzetmelerle bu görüşleri destekler bir yapı oluşturmuşlardır. Bununla birlikte bu kavramın ulaşılması zor bir ütopya olduğu da ifade edilmiştir.

Okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının “katılım” kavramına yönelik görüşlerinde bu kavramın bir eylem olarak görüldüğü söylenebilir. Özellikle sürdürülebilir yaşam için gerekli olan, düşünce ifadesini barındıran ve etkin olmayı gerektiren eylemler olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte bir topluma ya da sürece dahil olma vurgusu da mevcuttur. Metaforlar incelendiğinde “demokrasi, puzzle, konser, ağacın ormana dönüşmesi” benzetmelerinin de bu bağlamda ele alındığı, bu kavramın çeşitliliğe ve bütüne vurgu yaptığı söylenebilir. Literatürde bu kavramın eğitim başlığında incelendiğinde “aile katılımı” (Ardakoç, 2020) başta olmak üzere her kademedeki eğitime katılım noktasının (McCollum, 2021; Sivaraj vd., 2020) ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının bu kavrama bakış açısında literatürle örtüşmeyen noktaların olduğu söylenebilir. Bu durumun öğretmen adaylarının katılımının aile ya da eğitim boyutunu ele alacakları öğrenme ortamları ile karşılaşmamlarından kaynaklı olduğu söylenebilir.

Sürdürülebilirlik kavramına yönelik elde edilen sonuçlarda okul öncesi ve müzik öğretmeni adayları devamlılık kavramına vurgu yapmış, sürdürülebilirliğin sabır isteyen, çeşitlilik ve üretkenliği içinde barındıran bir yapısı olduğunu ifade etmişlerdir. Yine bu kavramı ekosistemle ilişkilendiren öğretmen adayları, sürdürülebilir yaşam için gerekliliğini vurgulamışlardır. Oluşturulan metaforlarda “sabır, pes etmeme, akan su, dünyanın hareketleri, su döngüsü” benzetmelerinde de devamlılık vurgusunun yer aldığı görülmektedir. Literatürde bu kavramla ilgili kavram yanılgılarının olduğu, insanların çevrenin korunmasına odaklanarak cevaplar verdiğine işaret edilmiştir (Evans, 2020). Oysa sürdürülebilirlik kavramının bundan daha karmaşık bir yapıya sahip olmakla birlikte içerisinde çevre koruma, ekonomik kalkınma, sosyal adalet ve sorumluluk gibi kavramları da barındırmaktadır (Evans, 2020; Inwood, 2020). Dolayısıyla elde edilen sonuçlarla karşılaştırıldığında öğretmen adaylarının bu kavramla ilgili eksikliklerinin olduğu söylenebilir.



Şiddetsizlik kavramı ile ilgili elde edilen sonuçlarda iletişim vurgusu ön planda olmakla birlikte, güven hissi ile ilişkilendirme de söz konusudur. İnsan olarak bir ahlaki duruşa sahip olmanın şiddetsizlikle ilişkilendirmesi yapılmıştır. Ayrıca bu kavramın gerçekleşme durumunun mümkün olmadığı belirtilmektedir. Metaforların incelemesi yapıldığında iletişim kavramının aksine yaşamı güzelleştiren, sabır gerektiren ve farklılıklara saygı ile ilişkili bir durum olduğu vurgusu görülmüş ve “çiçek, damlayan musluk, saygı” benzetmeleri yapılmıştır. Literatürde bu kavramın suyun akışı ve açıklığına benzetilmesi ve şiddetsizliğin “su gibi değişime açık olmak” vurgusu söz konusudur (Tocci & Moon, 2020). Ancak bu durum kimi zaman adaletsizliğe karşı sessizlik ya da açıklık olarak da algılanabilir. Nitekim literatürde şiddetsizlik kavramının adaletsizliğe karşı sessiz kalma ile karıştırılmaması gerektiği vurgulanmaktadır (Potter, 1973), ancak araştırma sonuçlarında öğretmen adaylarının bu konuda kavram yanlışlarının olduğu söylenebilir. Nitekim öğretmen adaylarının şiddetsizlik kavramının adaletsizliğe sessiz kalmama boyutuna dair herhangi bir ilişkilendirmeleri görülmemiştir.

Elde edilen sonuçlar ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

- Okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının kapsayıcılık içerisinde yer alan kavramlara ilişkin kavram yanlışlarının olduğu (hak, sürdürülebilirlik, şiddetsizlik vb.), bu kavram yanlışlarının “kapsayıcılık” kavramının kendisinde var olan karmaşa ile ilişkili olması sebebiyle, özellikle Türk eğitim sistemi bağlamında kültürel ve evrensel değerler dikkate alınarak yeniden ele alınması gerektiği önerilebilir. Bu noktada eğitim teorisyenleri, kültür, sanat ve edebiyat alanında çalışmalar yapan eğitimciler ve öğretmen yetiştiricilerle birlikte politika yapımcıların ortak bir çalışma yürütmesi tavsiye edilebilir. Ayrıca bunu gerçekleştirebilmek üzere hem örgün ve yaygın hem de algın eğitim ortamlarının bu değerleri geliştirecek öğrenme-öğretme süreçlerine dâhil olması; yalnızca alanın eğitimci adaylarının değil eğitilen bireylerin de süreçte fikir ve katılımı ile rol oynayacağı informal eğitim kollarından da biri sayılabilen kamusal sanat etkinliklerinin düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması önerilebilir. Bu sayede öğretmen adaylarının kamusal sanat etkinliklerine dâhil edilmesi ile süreci deneyimlemesi, temel ve sanat/müzik eğitimi haklarına sahip oldukları bilincinden hareketle toplumun her türlü kesimindeki benzer ihtiyaçları giderecek eğitimci rolünü üstlenebilmelerine yönelik motivasyonun oluşturulması sağlanabilir. Bunun yanında bu değer kavramlarının farkındalığını artırmak üzere öğretmen adaylarının farklı ve dezavantajlı bireylerle bir araya gelmesini sağlayacak uygulamalara başvurulması önerilebilir.
- Kapsayıcılık altında yer alan kavramların özellikle öğretmen adaylarında doğru yapılandırılabilmesi noktasında Türk kültür değerleri ve evrensel değerler ile ilişkili edebi eserler, sanat ve müzik çalışmaları ile disiplinler arası bir bakışla ele alınan öğrenme ortamları sunulabilir.
- 2018 yılında YÖK öğretmenlik programlarına dâhil edilen “Kapsayıcı Eğitim” dersinin değişen koşullara, kapsayıcılık konusuna yönelik durum tespiti yapan araştırmaları örnek olarak revize edilmesi uygun olabilir.
- Sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili okul öncesi ve müzik öğretmeni adayları ile yapılacak çalışmalarda çevre sorunları ile birlikte, ekonomik kalkınma, sosyal adalet ve sorumluluk boyutlarının sosyal bilgiler öğretmen adayları ve alan uzmanları da dahil edilerek oluşturulması önerilebilir.



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Akar, T. ve Aytar, F.A.G. (2018). *Şiddet olgusuna çok disiplinli yaklaşımlar*. M., Damar, R., Çakır ve Ş. Ada, (Edit.) içinde Okul öncesi öğretmen adaylarının empati ve önyargı kavramlarına ilişkin algılarının belirlenmesi: Bir metafor analizi çalışması (1. Baskı., 1-34). Hegem Yayınları.
- Akbulut, F., Yılmaz, N. Karakoç, A., Erciyas, İ.M. ve Akşın Yavuz, A. (2021). Öğretmen adayları kapsayıcı eğitim hakkında ne düşünüyor?. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 6(1)*, 33-53. DOI: 10.37754/756554.2021.613
- Akduman, G.G. (2016). *Okul öncesi eğitime giriş*. Balat, G.U. (Edit.) içinde Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi (1. Baskı., 1-16). Nobel Akademi.
- Akgün, E. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuk” ve “okul öncesi öğretmeni” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(4)*, 1652-1672.
- Akyüzler, F. (2021). Ortaokul öğrencilerinin müzik öğretmenine ilişkin metaforik algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 53*, 60-86. doi: 10.9779.pauefd.84801
- Altunoğlu, A. (2019). *Kuramdan uygulamaya kapsayıcı eğitim*. Taneri, P. O. (Edit.) içerisinde Kapsayıcı eğitim kavramının felsefi, sosyolojik ve psikolojik temelleri (1.Baskı., 25-43). Pegem Akademi.
- Ankomah, W. S. (2020). Diverse classrooms: social justice, equity, and diversity competencies for teacher candidates. *World Journal of Education, 10(2)*, 15-26. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1249814.pdf>
- Ardakoç, İ. (2020). Eğitimde veli/ aile katılımı: Engeller ve öneriler. *Alanyazın, 1(2)*, 75-84.
- Barışeri-Ahmethan, N. ve Yiğit, V. B. (2018). Müzik öğretmen adaylarının ideal müzik öğretmeni algılarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(41)*, 202-225. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/465258>
- Bartan, M. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi örneği. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2)*, 215-239.
- Baykara-Özaydınlık, K. (2019). *Kuramdan uygulamaya kapsayıcı eğitim*. Taneri, P. O. (Edit.) içerisinde Kapsayıcı eğitime giriş (1. Baskı., 1-23). Pegem Akademi.
- Booth, T. (2011). The name of the rose: Inclusive values into action in teacher education. *Prospects, 41*, 303-318. <https://doi.org/10.1007/s11125-011-9200-z>
- Booth, T., & O'Connor, S. (2012, August 1). *Lessons from the Index for Inclusion: Developing learning and participation in early years and childcare*. <https://heimatkunde.boell.de/de/2012/08/01/lessons-index-inclusion-developing-learning-and-participation-early-years-and-childcare>.
- Çevik-Kılıç, D.B. (2017). Müzik öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin metaforları. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 25(3)*, 1099-1118.
- Dayı, E., Açıkgoz, G. ve Elçi, A. N. (2020). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilere yönelik metaforik algıları (Gazi Üniversitesi örneği). *Özel Eğitim Dergisi, 21(1)*, 95-122.
- Duran, A. ve Dağlıoğlu, E. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının üstün yetenekli çocuklara ilişkin metaforik algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37(3)*, 855-881.
- Erol-Sahillioğlu, D. (2020). Okulöncesi öğretmenlerinin “kapsayıcı eğitim” kavramına ilişkin görüşleri: bir metafor analizi çalışması. *Journal of Inclusive Education in Research and Practice, 1(1)*, 24-41.
- Evans, N. (2020). What ought to be done to promote education for sustainability in teacher education? *The Philosophy of Education Society of Great Britain, 54(4)*, 817-824. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12482>
- Falkner, A. & Payne, K. A. (2021). “Courage to take on the bull”: Cultural citizenship in fifth-grade social studies. *Theory & Research in Social Education, 49(1)*, 78-106. DOI: 10.1080/00933104.2020.1831675
- Fidan, S. G., Çiftçi, M. C. ve Turan, Z. (2020). Müzik öğretmeni adaylarının okul öncesi müzik eğitimi yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Eurasian Journal of Music and Dance, 16*, 354-374 . DOI: 10.31722/ejmd.757303
- Giren, S. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 25(2)*, 123-132. DOI: 10.18069/fusbed.03653

Tekeli Yiğit, B. ve Kartal, A. (2023). Okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının bakış açısıyla kapsayıcılık değer başlıklarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(1)*, 250-292. DOI: 10.51460/baed.1241962



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Girgin, D. (2019). Müzik öğretmeni adaylarının çalgı eğitimine yönelik metaforik algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 161-175. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.7m
- Güder, S. Y. ve Yıldırım, A. (2014). Okulöncesi öğretmeni adaylarının demokrasiye ilişkin metaforları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 151-170. DOI: 10.14520/adyusbd.704
- Hacıbrahimoğlu, B. Y. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının "uygulama öğretmeni" kavramına ilişkin zihinsel imgeleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(3), 245-278.
- Harman, G. ve Çökelez, A. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının kimya, fizik ve biyoloji kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46(46), 75-95.
- Inwood, H. (2020). Emerging praxis of environmental and sustainability education in teacher education in Canada. *The Philosophy of Education Society of Great Britain*, 54(4), 825-831. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12466>
- İbret, B.Ü. Reçepoğlu, E., Avcı, E.K, ve Reçepoğlu, S. (2018). Öğretmen adaylarının "demokrasi" kavramına yönelik metafor algıları. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 421-441.
- Kahriman-Pamuk, D. ve Bal, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitimde çocukların dil gelişim sürecine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim*, 48(1), 737-754. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/930469>
- Kaplan, M. (2012). *Büyük Türkiye rüyası*. (6. baskı). Dergah Yayınları.
- Karlsudd, P. (2021). Promoting diversity and belonging: Preschool staff's perspective on inclusive factors in the Swedish preschool. *Education Sciences*, 11 (104), 1-19. <https://doi.org/10.3390/educsci11030104>
- Kefallinou, A., Symeonidou, S., & Meijer, C. J. W. (2020). Understanding the value of inclusive education and its implementation: A review of the literature. *Prospects*, 49, 135-152. doi:10.1007/s11125-020-09500-2
- Korkmaz, F. ve Ünsal, S. (2016). Okul öncesi öğretmenlerin "teknoloji" kavramına ilişkin metaforik algılarının incelemesi / An investigation of preschool teachers' perceptions on the concept of "technology". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 0-0. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/24546/259992>
- Kök, M., Balcı, A. ve Bilgiz, Ş. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının kaynaştırma öğrencisine yönelik metaforları. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 9(36), 290-302.
- Leonard, M. (2021). Teens and Brexit in Northern Ireland: Merging rights with responsibilities. *Children & Society*, 1-13. <https://doi.org/10.1111/chso.12511>
- Masala, A. (2002). *Türkiye'ye aşk mektupları*. (2. Baskı). Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- McCullum, E. T. (2021). Cultivated participation: looking closer at the relationship between education and participation. *Sociological Forum*, 1-22. <https://doi.org/10.1111/socf.12743>
- Merriam, S.B. (2015). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber. (3.Baskı) (Çev. Ed. S. Turan). Nobel Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmenlik mesleki genel yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Genel Müdürlüğü.
- Nepal, S., Walker, S., & Dillon-Wallace, J. (2021). How do Australian pre-service teachers understand differentiated instruction and associated concepts of inclusion and diversity? *International Journal of Inclusive Education*, 1-16. DOI: 10.1080/13603116.2021.1916111
- Niedlich, S., Kallfaß, A., Pohle, S. and Bormann, I. (2021). A comprehensive view of trust in education: Conclusions from a systematic literature review. *Review of Education*, 9(1), 124-158. <https://doi.org/10.1002/rev3.3239>
- Onur-Sezer, G. ve Bağçeli-Kahraman, P. (2021). Temel araştırma adaylarının dramaya ilişkin metaforları. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 509-533. 10.37669/milliegitim.691912.
- Ottenritter, N. (1998). The courage to care: addressing sexual minority issues on campus. *Removing Vestiges*, 13-20. <https://eric.ed.gov/?id=ED438013>
- Ryan, T. G., & Gottfried, J. (2012). Elementary supervision and the supervisor: Teacher attitudes and inclusive education. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 4(3), 563-571. <https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/195>

Tekeli Yiğit, B. ve Kartal, A. (2023). Okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının bakış açısıyla kapsayıcılık değer başlıklarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 250-292. DOI: 10.51460/baebd.1241962



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Seyfettin, Ö. (2011). *Bütün hikayeleri*. (3. Baskı) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Shaeffer, S. (2019). Inclusive education: a prerequisite for equity and social justice. *Asia Pacific Education Review*, 20, 181–192. <https://doi.org/10.1007/s12564-019-09598-w>

Sivaraj, R., Ellis, J. A., Wieselmann, J. R., & Roehrig, G. H. (2020). Computational participation and the learner-technology pairing in K-12 STEM education. *Human Behaviour and Emerging Technologies*, 2, 387-400. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/hbe2.220>

Özaydın, N. (2019). Müzik öğretmen adaylarının “ses” kavramına ilişkin metaforları. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 332-358. DOI: 10.26466/opus.595393

Özdemir, T. Y. ve Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(2), 701-726. DOI: 10.30831/akueg.453716

Özevin, B. ve Kaya, A. (2020). Okul Öncesi öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 691-707. DOI: 10.17556/erziefd.65309

Pekdoğan, S. ve Kanak, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılığa ilişkin algıları: metafor analizi örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 138-147.

Potter, P. A. (1973). Violence, nonviolence and the struggle for social justice. *The Ecumenical Review*, 25, 430-446. <https://doi.org/10.1111/j.1758-6623.1973.tb02393.x>

Sakız, H. (2021). *Eğitimde bir kalite modeli olarak kapsayıcı eğitim* (1. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.

Salvador, K. (2019). Equity in music education: sustaining the courage to change. *Music Educators Journal*, 105(4), 59–63. doi:10.1177/0027432119846841

Serhatlıoğlu, B. ve İpek, S. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin metaforik algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 215-236.

Stubbs, S., & Lewis, I. (2008). *Inclusive education-Where there are few resources*. The Atlas Alliance.

Şenel, T. ve Aslan, O. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 76-95.

Şentürk, M., Tıkman, F. ve Yıldırım, E. (2017). Göç metaforuna yolculuk: bir fenomenolojik çalışma. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 104-126. DOI: 10.31834/kilissbd.349853

Tocci, C. & Moon, S. (2020). Non-violencing: Imagining non-violence pedagogy with Laozi and Deleuze. *The Philosophy of Education Society of Great Britain*, 54(3), 541-562. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12406>

Tok, E. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının oyuna ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 599-611. DOI: 10.24106/kefdergi.404885

Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi, temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye’deki durum*. (4.Baskı) Arkadaş Yayınevi.

Uçuş, Ş. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının ve okul öncesi öğretmeni adaylarının özel eğitime ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 6(2), 360-388.

Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2019). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. Turan, R & Ulusoy, K. (Edit.) içerisinde. Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi (1. Baskı., 2-15). Pegem Akademi.

Ulusoy, M., ve Altun, D. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ve resimli çocuk kitapları ile ilgili metaforları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1206-1221.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2017). *Moving forward the 2030 agenda sustainable development*. <https://en.unesco.org/creativity/files/unesco-moving-forward-2030-agenda-sustainable>

Usta, N. D. ve Ültay, N. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının “kimya” metaforlarının karşılaştırılması üzerine bir çalışma. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(02), <https://dergipark.org.tr/en/pub/ksbd/issue/16219/169875>

Tekeli Yiğit, B. ve Kartal, A. (2023). Okul öncesi ve müzik öğretmeni adaylarının bakış açısıyla kapsayıcılık değer başlıklarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 250-292. DOI: 10.51460/baebd.1241962



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 250-292.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 250-292.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Uysal, H., Altınkaynak, Ş. Ö., Taşkın, N., Akman, B. ve Dinçer, F. Ç. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin metaforik algıları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 5(3)*, 0-0. DOI: 10.30703/cije.321403
- Veck, W. & Wharton, J.(2021). Refugee children, trust and inclusive school cultures. *International Journal of Inclusive Education, 25(2)*, 210-223. DOI: 10.1080/13603116.2019.1707304
- Yaşar, B. ve Tekin, S. (2019). *Okul öncesi öğretmen adaylarının oyuncak kavramına ilişkin metaforik algıları* [Bildiri sunumu]. 14. Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresi: Çocuğun Ekolojik Dünyası, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Yükseköğretim Kurumu. (2018). *Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları, müzik öğretmenliği lisans programı*. Ankara: Yükseköğretim Kurumu.
- Yükseköğretim Kurumu. (2018). *Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları, okul öncesi öğretmenliği lisans programı*. Ankara: Yükseköğretim Kurumu.
- Zembat, R., Çelik, B., Yıldırım, M. & Kılıçkaya, A. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin "göçmen çocuk" metaforlarının belirlenmesi. *International Primary Education Research Journal, 5(2)*, 152-170.
- Zembat, R., Tunçeli, H. ve Akşin, E. (2015 24 Haziran). Okul öncesi öğretmen adaylarının "okul yöneticisi" kavramına ilişkin algılarına yönelik metafor çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 3rd National Congress of Child Development and Education (International Participations) (Congress Book)*, 446-459. [<https://dergipark.org.tr/en/pub/hsbfd/issue/7893/103908>], Erişim tarihi 01.09.2021.